

MIHAIL DAVIDOGLU

Luchian

dramă în trei acte

PERSONAJELE :

ȘTEFAN LUCHIAN
ALEXANDRU BOGDAN-PITEȘTI
MOȘ NICOLAE, cobzarul
GRIGORE ACSINTE, călugărul tipograf
IOAN, fiul Tudorei
DUMITREL VLANGA
IONELUȘ
ELENCA RUSET-MOVILĂ, mătușa ei
ANCA, profesoară
IRINA, sora ei mai mică
TUDORA, morărița din Poduri
COANA POLINA, verișoara lui Ștefan
SAFTA, florăreasa
Doi convivi, două fete, un ospătar, un piccolo, un birjar.

(N.B. Anca și Irina vor fi jucate de aceeași interpretă.)

ACTUL I

O încăpere aproape goală. Un șevalet, citeva tablouri cu fața la perete, paleta uitată pe laviță, totul vorbește de identitatea locatarului. În fund, ușă spre marchiza care dă în curte. Dreapta, ușă spre camera alăturată, de unde se aude un flaut.

În scenă, coana Polina, cu două papornițe pline virf, caută cu ochii vreun lucru uitat, în vreme ce moș Nicolae se cheamă că întinde o pînză pe șasiu, dar mai mult duce la gură clondirul.

MOȘ NICOLAE : Îl doare, știu. După cum cîntă.

POLINA (dă să scoată perdeluțele de la fereastră, dar s-a oprit, bate în ușa din dreapta): Nu vii? Hai. Ziceam că vrei să stai așa, cu gîndurile tale, și te-am lăsat. (Gata să-și piardă răbdarea.) Copiii întrebă că de ce nu vine nenea Fane... (Ca pe un ultim argument.) După ce că am găsit acolo, pe Romană, o căsuță, să spui că ne-am ajuns și noi... Ori nu te-ai săturat de ghețăria asta? Ajun de sîntu Gheorghe și aici parcă-i în plină iarnă. (În-

spre coliviile de pe perete.) Canarul îi aproape rebegit... Și sticlețul și el... (Pauză.) Dacă ți-ai vedea cămăruța, cum i-a pus Lorică briz-bize... Și atelierul, atelier, să nu te mai culci în miroso de vopsele și terbentină. (Drept răspuns, flautul se aude și mai jalnic.) Oh, flautu' ăsta afurisit!

MOȘ NICOLAE : Îl doare, ce mai!

POLINA (în mînă cu un ștergar): Îl vezi?

MOȘ NICOLAE : Păi văz. Un ștergar.

POLINA : I l-am smuls de la gît. A dat să se sugrume... L-am trimis pe Erni

la Fialkovski după Cioflec ori conu' Pitești, să o găsească poate dinșii pe asta cu anemonele.

MOȘ NICOLAE : De Anca, deconița Anca, spui ? (Și, cu clondirul gol, trece înspre ușă.) N-a fost să fie.

POLINA : Chiar dinsa-i lipsea. Un om bolnav, vai de el... (Cum moș Nicolae a ieșit, înspre camera alăturată.) În loc să-ți duci pinzele la Salon, că-i ultima zi!... (Pornită.) Dă-o încolo de moalfă și șuie, că dacă era să vină, venea ea Anca și pină acum. (La strigătul lui Ștefan.) Tac, am tăcut. A, să nu uit. Pe ulcica cu tufănele nu mi-au dat șase poli, cum spuneai, ci numai trei. Le-am dat-o, că ce puteam face...

ȘTEFAN (șuierat) : Nemernicii ! Ciocli, ciini.

POLINA : Buni și trei poli. Că trei și cu trei și cu trei... Bine, n-am spus nimic. M-am dus, am plecat.

ȘTEFAN (care venise în ușă, o petrece cu ochii, apoi, după o privire circulară) : ... Trei și cu trei și cu trei... Ori, pină la urmă, Anca nu m-ar fi prețuit și ea după cei cîțiva nenorociți de poli ? (Lui moș Nicolae, care se strecurase pe ușă.) Polina te-a trimis, să nu mi-fac seama... A și găsit cui să mă dea, în pază. Pentru un clondir vinzi și pruncul din pîntecele mumă-si. (Răsuște șevaletul, smulgînd pinza ce acoperea un portret.) Ori, nu cunva, domnul acesta, ce-și ride în prostie, sint eu ? ! (A luat un cuțit și, cu toată opunerea lui moș Nicolae, spîntecă pinza.) Nu vezi că-i o minciună ! Domnul își aștepta prietena să înceapă o viață nouă. (Alt cuțit.) Moartea o aștept, și pentru dumneaei nu-mi trebuie pregătiri, nici înfățișări anume.

MOȘ NICOLAE : Pentru o pelicică de muieră ? ! Ai ridicat mîna, dă. Hai, dă. Dă, să te răcorești. (Ascunde ștergarul.) Îți urlă capul ca o ocnă și ți-e gura fieră, știu. Da' trebuie să trăiești. Trebuie.

ȘTEFAN : Pentru ce ?

MOȘ NICOLAE : Parcă știe careva pentru ce... Trăiești așa. Chiar, mare ispravă să înnozi un ștergar în jurul gîtului. Păcat de cucoșei să-i spurci, că ei pentru bucurie au fost cusuți cu acul... (Pe a lui.) D-apoi să-i bucur pe oameni, pentru asta-s cucoșei... La ce mă privești așa ? Ori, nu cumva ți-i în gînd să mă zugrăvești ? (Își ascunde chipul.) Adică dumneata crezi că-i drept să-ți faci batjocură și ris de un om nevoiaș ? (La privirea lui Ștefan.) Zugrăvește-mă, hai. Poți să mă faci și cu coarne, slutește-mă, cum vrei. (Cu furie.) Da' cum nu vezi că cei din breasla dumitale, batîr că nu-ți stau la picioare, dar se umflă de bănet. Fiindcă fac potrete de cuconițe și dom-

nișoare cu domni boieri. Da' dumneata pe alde noi ne faci, sârmani și milogi. Nu-i drept, nu-i bine. (Printre lacrimi.) Na, ține cărbunele și spune-mi cum să stau.

ȘTEFAN : Pe mine am să mă zugrăvesc. Și nu te teme. Poți să-mi dai și ștergarul. (Și-l leagă în jurul gîtului.) Ca să știu că nu am voie. (Pe alt ton.) Hai, scoate clondirul, clătește-ți gura și spune ce-ți vine pe buze. (Între timp a pus un carton pe șevalet ; ci-tindu-și chipul în oglindă.) „Reintoarcerea din vis”, așa am să-i zic. Ori, mai bine, „Țapul”. Ca un țap, așa m-am înfierbîntat, că put și acum... Biata Anca, geaba îi caut vină. I-o fi deschis careva ochii pe boala asta a mea și ce spun doctorii, că ei verdictul l-au dat : din rău în mai rău.

MOȘ NICOLAE (mai mult șoptit) : Dar nici așa, să te lase mască.

ȘTEFAN (prins de focul lucrului, a dat drumul bastonului, în care se sprijinea) : Sint doi oameni în mine, moșule, două suflete. Un diavol și un schivnic. Ia seama la ochii mei. Focul ăsta care mă mistuie și prăpastia de întuneric, numai în iad printre sufletele damnate... (Și-a pierdut brusc echilibrul.) Nu te speria, mi-a trecut. Cîntă și nu lua seama la mine. De inimă albastră, de dragoste, Neculai, că mult m-a cercat în viață și mi-a risipit și averea și sănătatea... Zile și nopți. Nu ofta, moșule, că dincolo de pictura mea, asta, la nimic nu am luat aminte cît la dulcea adiere a unei mîngieri de femeie. (Cu tușe viguroase la „țapul” său.) Ce ciudată-i viața cu întocmirile ei aste nebune... O urmă de culoare, o linie două și mă simt odihnit și proaspăt. Dracu' să mă ia, dar nici puterea de gigant a lui Hercule, nici bogăția lui Pluto și a întregului Infern nu fac cît o singură nuanță de pe penelul meu, un smalt, o irizare de pe aripioara unui fluture... Moșule, o mai fi vreun strop de vin ? Îmi trece, așa o fierbințeală că-mi vine să chiuu... (Și chiar chiuie.) Ce-i cu mine ? Parcă am ajuns dincolo de ce se vede și mă găsesc în adîncul ființei, acolo unde se naște viața, neștiutul din noi. Parcă aș sta lipit cu urechea de inima întregului pămînt și-i ascult zbaterea. Nașterea și moartea vicții... Oare ce-o fi cu noi și cine sintem ? Că dacă pentru un beteaș și un milog, un sârman ca mine, părăsit ca cel din urmă calic, o licărire de vopsea și mă înfioară de parcă am fost înălțat stăpîn peste stelele cerului ! (S-a ridicat.) La Salon, moșule. Mergem la Salon.

MOȘ NICOLAE : Păi chiar, că altfel, de unde bani de chirie ?

ȘTEFAN : Mai bine rămii dumneata aici, că dacă vine ea... (*Din camera alăturată.*) De-ai ști, Neculai, ce greu mi-e să vin acolo la taraba și ciorbălicul lor, cu bietele mele pinzișoare ! Dar ăsta-i calvarul meu... Și drumul ăsta al calvarului... (*Glasul i s-a îndepărtat.*)

MOȘ NICOLAE (*care-și trecea degetele printre strune, aude ca un zgrebănăt la ușă și trece în marchiză să deschidă. Pătrunde, cu un buchețel de anemone, Irina*): Ancuța, dumneata ? !

IRINA (*cu degetul la buze*): Ssst ! Ieșă. A ieșit. M-am pitit să nu mă vadă. Nu-s Ancuța. Sint Irina, sora ei. (*Găsește o ulcică și apă pentru anemone.*) Pentru domnul pictor. Florile pe care le aduce Anca... Ancuței i se pare că nu-i știu drumurile ei aici. Dar m-am luat după ea și nu o dată. Credea că mă lasă dormind, dar acum ea doarme. I-am turnat în pahar din picăturile pe care mi le dă ea ca să dorm. Vezi, se cheamă că-s nebună. Din dragoste am înnebunit. Și acum, dacă am împiedecat-o să vie aici, la pictor, e de aceea, că dacă am sta una lângă alta, pe mine m-ar îndrăgi și, ca să nu suferă ea...

MOȘ NICOLAE : Înțeleg.

IRINA : Care cum mă vede nu mai poate de dorul meu, dar eu pe nici unul nu l-am ales, în afară de Valer, care-i logodnicul meu. (*Brusc.*) O trăsură. El e. Mă caută peste tot, dar încă nu-i vremea să ne întâlnim. Nu-i vremea. (*Alargă afară, lăsând ușile larg deschise.*)

MOȘ NICOLAE (*din marchiză*): Conu' Bogdan ! Boierul din Vlaici ! (*Acestuia, care trecuse pragul.*) Plecăciune, boierule.

BOGDAN (*între doi tineri, unul scund și rotofei, celălalt înalt și slab ; înaintea lor, Elenca și Ioneluș*): Hai, haide, intrați. (*Lui moș Nicolae.*) Unde-i meșterul ? (*Insoțitorilor săi.*) Birlogul Babacului, ca bordeiele noastre din Vlaici. (*Cuiva din urmă.*) Iepușoarele alea unde au rămas ? (*Și îndeamnă două tinere, care pătrund cu risul lor ca un nechezat.*) Un' ți-e meșterul, moșule ?

MOȘ NICOLAE : La poziție cu tablăurice. Le-a grămădit pe un căruț și... Îi pe drumul Calavarului.

ELENCA (*lui Bogdan*): Și acolo, la cafenea, toată lumea, că s-a zis cu el, că s-a curățat...

BOGDAN : Îți pare rău că mai suflă și nu i se ridică prețul „tablăurilor” ? N-ai mult de așteptat. Să o văd numai pe femeia pentru care a dat să se omoare. O dibuiește el, Găină, că așa ahotnic cum îl știu și dorit de birfe, trece acum din florăreasă în florăreasă să le întrebe de conia cu anemonele... Nu se lasă el, pină nu o aduce.

CONVIVUL SCUND (*înaintea „Ghereței”*): Cerul ăsta alb-cenușiu, cu zborul negru și sinistru al ciorilor... Atmosfera din : „La împărțitul porumbului.”

BOGDAN : Nu mă amerda. (*Către moș Nicolae, care dă să-l ajute pe un chelner încărcat cu panere și pe un piccolo deopotrivă de încărcat.*) Lasă-l, cobzarule, că asta-i lăuta lor, să pregătească o gustare.

CONVIVUL SCUND (*mereu înaintea tabloului*): Ce dragoste de viață în vopselele astea, numai soare și lumină ! Coane Pitești, pictorul ăsta pe moarte, cum ați spus, e mai viu ca oricare din noi.

BOGDAN : Dispari. Pleacă. Idei am eu. Admiratorul sint tot eu. Paraziții mei ori sint paraziți perfecți, sug și tac, ori... (*Îi arată ușa, în hazul fetelor care au început să bea și să mănince. Bea și el, apoi, lui Ioneluș, care nu-și mai ia ochii de la „fapul” lui Ștefan.*) Asta-i Babacu. Un iconoclast, un revoltat, obsedat de o lume mai bună, mai dreaptă. Cu magla culorilor pe care le-a adunat sub pleope, ne trece de la realitate în vis pină la neverosimil... Sint bucuros că-ți place. Te fascinează, văd.

IONELUȘ : Mai mult mă sperie.

BOGDAN : Semn bun. Fiindcă teama și dragostea merg mână în mână. Poți să-ți alegi orice pinză. (*Înspre ulcica cu anemone.*) Sau poate ce va scoate din anemone... În mitologia greacă, cu negrul semințelor și petalele sonor catifelate, sint simbolul primăverii și al tinereții, al dragostei. În ziua în care înfloresc anemonele, Afrodita se întâlnește cu Adonis cel sortit morții... Sint florile vieții și ale morții. Florile dragostei.

IONELUȘ : ...Florile vieții și ale morții. Îmi place. Îmi place nesp.

ELENCA : Cine ? (*Chelnerului.*) Pentru mine, o filigeană de mocca. (*Lui Ioneluș.*) Nu cumva iar gârgăunii tăi cu artiștii ? ! Poftim, mă. Deschide ochii, că pentru asta te-am adus. Un calic. (*Hohotind.*) „Fermecătorul Luchian”, coane Bogdan, „cel cu poezia culorilor în ochi”, așa ai scris de el... (*Hohotind, apoi, lui Ioneluș.*) Să-l vezi ce căzătură a ajuns. Galben și ofilit, și urit. Cumplit de urit !

BOGDAN : Dar nici Ioan Botezătorul nu a fost frumos și Salomeea i-a venit înainte și i-a jucat dansul celor șapte văluri.

ELENCA : Curat Ioan Botezătorul, cum își trage pașii sprijinit în baston... (*Pe vorbele ei, se deschide ușa și, dinspre marchiză, sprijinit în baston, a intrat Ștefan.*) Poftim.

ȘTEFAN (*în mină cu un tablou, cuiva de afară*): Mulțumesc, aicia mi-e ușor.

- Sau, dacă vreți ca pomana să fie întrecăgă... (*La reproșul din privirea lui moș Nicolae.*) M-am întors din drum, că n-am mai putut. Nu pot, nu !
- BOGDAN : Nu știu ce nu poți, dar nu prea ești în formă... (*Îi ia din tablouri.*) M-a scos Erni de la cafea, că-i de jale cu tine... Și, ca să nu vin cu mîna goală, am adus-o pe Elenca cu Ioneluș, nepoată-sa. Să-i faci portretul. Darul meu pentru logodna ei cu Dumitrel Vlangu. (*Îi întinde niște bani.*) Ține. Treaba ta e să pictezi, a mea, să-ți fac rost de gologani. E pacatul nostru, un pact al diavolului, dacă diavol se cheamă luciditatea... A, că mă vind... Într-un fel, cu toții ne vindem. De aceea și prețul omului e mereu în scădere. (*Gest spre Ioneluș.*) Strașnic model, nu ? Te-a fulgerat, vîd. Poate pentru asta am și adus-o. Ca să înțelegi că viața mai are rezervele ei. (*În timp ce moș Nicolae aduce alte pînze.*) Ce-a fost cu tine ? Iar spaima că ai să dispari, fără să spui ce ai de spus ?! Fiindcă nu cred că pentru o femeie...
- ȘTEFAN : Nu mai știu... Oh, de-aș fi o stană de piatră, o stîncă în mijlocul mării, peste care mii și mii de valuri trec... ! Ce puțin mi-am dorit ! Să am și eu cui vorbi fără să-mi deschid gura, să-mi răspundă prin simpla-i prezență, să fim unul...
- IONELUȘ (*cu ochii mereu pe el*) : Să vorbești fără să-ți deschizi gura... Să-ți răspundă prin simpla-i prezență. Să fii unul singur... Meștere, nu gîndeam să înlînesc vreodată un om de care să pot spune că mi l-aș dori să fim unul, unul singur... Dar acum a știu.
- ELENCA : Ce știi ?
- IONELUȘ : Știu. Știam. Înainte de a intra, înainte de a fi intrat și am știut... (*Privirea nu i se desprinde de aceea a lui Ștefan.*)
- BOGDAN (*a mai adus un tablou*) : Babacule, mi-ai văzut iepușoarele ? (*Cu un gest înspre cele două tinere, care înfulecau de zor.*) Hai, nechezați, să vă audă meșterul. (*Acestuia.*) Pentru atmosferă. Și pentru uzul amicilor mei.
- ȘTEFAN (*sare să prindă un tablou pe care da să-l scape moș Nicolae*) : Gîndeam să le duc la Salon, dar pe drum le-am și văzut pitite în vreun ungher, și la mijloc, ca niște cățele care se lăfaie în soare, plăcintele lui Mirea și Kimon Loghi, și m-a ajuns, așa, o silă și o sfîrșeală, că mi-am luat gîndul.
- BOGDAN : Pictează și tu bălțături și sorcove, să-i placă juriului.
- ȘTEFAN (*hohotește împreună cu Bogdan, apoi înspre marchiză*) : Noroc de dumealor că m-au ajutat să trag căruțul.
- IONELUȘ : Tante, știți cu cine a venit ? Oamenii aceia. Morărița cu fiu-său și ursul cel bătrîn, călugărul. S-au luat după noi.
- ELENCA (*a trecut înspre marchiză*) : Cum de-ați știut ?
- GRIGORE (*din prag*) : Bunul Dumnezeu ne-a purtat pașii. El a știut.
- ELENCA : Dar că o să vă dau pe brînci afară, o știu și asta ?
- ȘTEFAN : Sînt musafirii mei și se cheamă că sînt în casa mea. (*Celor trei.*) Pofțiți. Pofțim de luați loc. (*Și-i îndeamnă înspre laviță.*)
- BOGDAN : Ca să vezi, Elenca Ruset, că tot mai știe el ceva, Dumnezeu. (*Lui Ștefan, care nu-și luase ochii de la Ioneluș.*) Decît s-o privești atîta, mai bine să-i faci capul. O schiță, un crochiu... (*Îl îndeamnă înspre șevalet, unde a și fixat un carton. Apoi, cu un gest, către Ioneluș, să ia loc în fotoliu, după care, bucuros că Ștefan s-a pornit la lucrul, celor trei.*) Veniți de departe...
- GRIGORE (*cărunț, puțin girbov. Un uriaș sprîncenat cu înfățișare de călugăr*) : Din sus de Moinești. Tocma' din Moldova.
- BOGDAN : Nu cumva de pe trupul de moșie a lui Dumitrel Vlangu ? Ca să vă întărească drepturile cucoana Elenca, că acum a-i stăpîna ?
- ELENCA : Așa au crezut. (*Tudorei.*) Morărița, pe nevăzute nu arendez. Și-apoi, nu-mi trebuie morărița. Cu un bărbat, alta-i. Scoate el, trag și eu partea mea... (*Lui Grigore.*) Și tu, Satană, ciine apostat, ți-am spus că pe locul tău ridic fabrică, ce mai vrei ?!
- GRIGORE : Locu-i închiriat pe treizeci de ani, întărit cu scrisul lui boier Dumitrel...
- ELENCA : Ce-a fost cu Vlangu e altă gîscă. Fabrica de hîrtie, asta-i gîsca mea.
- GRIGORE : Dar cu sărăcia mea de tiparniță, ce să fac ? Că nu o pot purta în dășagă pe la tîrguri și iarmaroace, unde-mi vînz cărțuliile !
- ELENCA : Ce mai cărți ! Prostii, călugăre. Îți strîngi terfeloagele și tiparnița și le dai pe foc, asta-i.
- GRIGORE : Da' mai e pometul cu zarzării, gutuii și merii. Și stupina cu buduroaie din vechi.
- ELENCA : Nu mai pot eu de atîta.
- GRIGORE : Și apoi e pămînt sfințit, că odihnesc acolo la capul stupinei frăține-meu Lisandru, un frate al meu mai mic...
- ELENCA (*il continuă*) : Și o femeie, călugăre.
- GRIGORE : ...Și o femeie, mărită doamnă.
- ELENCA : O măicuță, pe care ai furat-o de la schit... Călugărul negru, așa-ți spun oamenii. Și măicuța, oare de ce

- și-a dat moarte? Sau, nu cumva de mina ta? Ai fi în stare.
- GRIGORE: Așa e.
- TUDORA: Nu-i adevărat. (*Elencăi.*) S-a azvirlit în bulboană, la noi sub scoc. Singură s-a azvirlit.
- GRIGORE: Ba eu am ucis-o, cucoană, și-i adevărat ce-ai auzit. Eu...
- ELENCA: Față cu martori o spui.
- GRIGORE: Oii mai spune-o o dată. Față cu Dumnezeu.
- ELENCA: Nu sint judecător și nici ierarh de-al vostru, să te afurisc. Da' să dea dracu' să nu pleci, că te dau pe mina autorităților și ocna te mănincă. (*Ca să treacă la altele, lui Ștefan, luind un tablou.*) Nu obișnuiesc să-mi arunc banii pe prostii, dar pinza asta, dacă mi-o lași din preț...
- ȘTEFAN (*lucrind mereu*): Nu-i de vânzare.
- ELENCA (*înspre „șap“*): Atunci portretul...
- ȘTEFAN: Nici portretul.
- ELENCA: Dar ce, banii mei put?!
- ȘTEFAN: Alegeți ce vreți și un ban nu vă iau, dar să le semnați hirtiiile. (*Și arată înspre Grigore și Tudora.*)
- BOGDAN: Babacule, mă înclin, mă prostern înaintea ta. Dă-mi mina să ți-o sărut, dă-mi mina.
- ELENCA: Ștefan Luchian, te crezi cel de altădată, să mă cumperi cu o pomană?
- BOGDAN: Și te cumpără. Te cumpără, Elenca, cu pălărie și pene, cu tot.
- ELENCA: Ei, nu. Și nu semnez nimic. Hai, Ioneluș.
- BOGDAN: Păi cum să o iei din lucru?! Și-apoi te alegi cu un Luchian fără să scoți un bănuț, ha-ha-ha! (*Convivului și celor două fete.*) A se evaporă. (*Nu dispar bine, că a întins chelnerului niște bani.*) Pentru dumneata și piccolo. (*Aceștia, cu plecăciunile de rigoare, s-au tras înspre ieșire.*)
- TUDORA (*s-a ridicat și ea*): Apă! mulțumim și bună vremea.
- GRIGORE: Tudoră, măi, eu fără înscris... (*Lui Bogdan.*) Rizi dumneata și te întrebă ce mă leagă de domniile lor... Cu badea Dumitru, bărbatu-său, Dumnezeu să-l ierte, ne știam de copii, și pe fiu-său Ioan... (*Aceștia, cu o min-giure.*) D-apoi cu cine urc eu dealurile, că le știm toate clinele și văioagele și fiecă tufă de răsură... Ioan mai taie din lemn cite un căluț, o pasăre cum nu se mai află, și eu... Eu, robul lui Dumnezeu, imi trec prin minte slovele ce am să le culeg pentru cărțile mele, dar mai mult iau seama la tăcerea din jur, la șaptele ierbi, la cite un cărăbuș stropit cu aur și chinovar, la gadinile care se cheamă pe glăscioarele lor... (*Arată spre Ioan și, șoptit.*) Parcă a trecut un înger, așa a rămas în loc și nu clipește.
- IOAN (*lui Ștefan*): De unde scoți domnia ta boielile, colorile?
- GRIGORE: De unde-și bea curcubeul apa, așa scrie în cărțile din vechi.
- BOGDAN: Cindva, cărturarule, am să te întreb și eu dacă poți să-mi dai răspuns... (*Lui Ioan.*) Ți place? (*La „ahim-ul“ lui.*) Cine? Duduia, sau ce face meșterul? Ce dai din cap? Decit s-o desenezi în văzduh, stai, na, ține un cărbune. Uite și un carton. Hai, ce stai, fă-o.
- IOAN (*trage citeva linii și, îndrăznind mereu mai mult, lui Ștefan*): Mult mi-ar place să fiu lângă domnia ta, ca să iau seama. Nici că m-aș da plecat.
- TUDORA: Auzi vorbă.
- IOAN (*lui Ștefan*): Oprește-mă, domnule, cu dumneata.
- TUDORA: E-te-te, drăcie. Și moara cui o lași? Leapădă cărbunele cela, că nu mai ești la anii să te joci.
- ȘTEFAN (*lucrind mereu*): Ascult-o pe mama ta. Întoarce-te acolo la moară, că aicea te așteaptă o viață de necazuri și tristețe, de înfringeri și suferințe. Pîinea pe care ai s-o inghiți va fi muiață în lacrimi și sînge. În sîngele tău.
- IOAN: Cu lacrimi de sînge să-mi mes-tec pîinea și dulce-mi va fi la gust.
- TUDORA: Teacă ești?! Grigore, ce taci? (*Lui Ștefan.*) Vorbește-i, domnule, dumneata.
- ȘTEFAN: Oh, copilule! Știu gheara care ți s-a infipt în inimă... Nu-i bine. Nu-i bine.
- TUDORA: Apăi binele și răul, în mina mea, a mamei lui. (*Smulgînd cartonul pe care Ioan da să prindă chipul fetei, îl azvîrle cit colo; apoi, luîndu-și feciorul de mină, lui Ștefan.*) Bună vremea și mulțămim de ospeție. Și, dacă o vrea bunul Dumnezeu, ne-om mai vedea. Cu bine, cucoană, și sărutăm dreapta. Hai!
- IOAN: Geaba mă iei, măicuță, că eu de meșter nu mă las.
- GRIGORE (*care pîndise privirea Elen-căi*): Văd că la domnia ta nu am găsit ascultare. Însamnă că numai la Cel de sus mi-e nădejdea. (*Lui Ștefan.*) Și în domnia ta. Dinșii cred că pentru aceea ești lăsat, că să prinzi în boiele chipuri și flori... (*Șoptit.*) Dar eu știu că viața domniei tale ți-o însemni. Și viața noastră, să ne știm cunoaște. Să ne știm durerile, dar și tăria, puterea... Cu bine. Cu bine, alin al durerilor, nădejde a sărmanilor. Cu bine. (*A ieșit și el după Tudora și Ioan.*)
- IONELUȘ (*lui Ștefan*): Te-ai oprit. De ce?
- ELENCA: Că nu le-am făcut pe voie noi-lor lui prieteni. (*Hohotind.*) Că mult te doare de ei.

ȘTEFAN : Mă doare. Or, nu sînt și eu la fel de năpăstuit și sîrac ?! Rîzi și hohotești, fiindcă îți spui că-n starea mea de neputință, n-am cum să-i ajut. Dar vreau să știi că florile, sălcile, portretele, și tot ce-am zugrăvit, sînt partea mea la înălțarea alor mei, a celor mulți și ofensați. Și mai vreau să știi că așa milog, cum mă socotești, îmi dau bine seama ce înseamnă. Și, cînd voi, cu toate mărimile zilei, veți fi cenușă și ulcele și vă va fi pierit pînă și aducerea-aminte, eu încă voi străluci. Eu și, odată cu mine, toți acești sărmani nedreptățiți și năpăstuiți.

BOGDAN : Anarhist ! Anarhist ca și mine. Trăiască anarhia, Babacule ! Sus steagul negru !

IONELUȘ : Curat steag negru, că uite cum mă vede : ca pe o fiară. O fiară la pîndă.

BOGDAN : Asta și ești. Sprincenată și cu năsucul ca un cioc de vultur.

IONELUȘ : Ca un cioc de vultur, spui ? (*Lui Ștefan.*) Tante se teme pentru mine, fiindcă mama, care a fost sora ei, s-a sinucis. De aceea îmi și face toate voile. (*Elencai, cu un icnet.*) Auzi, că-s o fiară la pîndă, cu cioc de vultur, gata să sfîșie. Dar ce nu știu ei e că și inima mi-e de vultur, dată să sfîșie inimi. (*La mormăitul Elencai.*) Nu am avut profesori buni ? Conu' Pitești, dumneata... (*Ia, din mîna lui Bogdan, cartonul lucrat de Ioan.*) Cartonul băiatului, nu ? Dumnezeule, asta da, eu sînt.

ȘTEFAN : Frumoase arabescuri. Ca un vîtraliu.

BOGDAN : Ce mină, ce ochi !

ȘTEFAN : Eu la sufletul lui mă gîndeam.

ELENCA : La moară, cînd o da sacii pe girliciu, numai la suflet i-a fi.

ȘTEFAN : Oh, Doamne, încotro îi duci pașii ? Încotro ?!

BOGDAN : De ce nu preiei tu, Babacule, rolul divinității, să-i duci tu pașii ! Poate să te repezi la Moinești... Mai știi, s-ar putea să te întorci cu niște peisaje, acelea de vara trecută, din Brebu... Degeaba-ți vorbesc, că lumea acumă pentru tine începe și se încheie cu vulturășul ăsta...

ELENCA : Voi sînteți nebuni. Nebuni de legat. V-a înnebunit păcătosul cela de călugăr și morărița cu nemernicu' de fiu-său...

BOGDAN : Nu blasfema. Au fost cei trei magi și au venit să se închine la copilul Iisus. Babacule, ție ți s-au închinat.

ELENCA : Te-ai scrîntit, boierule.

BOGDAN : Ba sînt mai lucid ca oricînd. Scriu la o carte. Am totul în cap. Un Crist contemporan. Îi înseamnă martiriul. Un fel de jurnal de zi cu zi al lui Crist, reîntors printre oameni.

De dumneaă e vorba, meștere, de viața ta.

IONELUȘ : Și, pe cînd ?

BOGDAN : Cartea ? (*Ciupește strunele lăutei.*) Știăm că-mi lipsește ceva. Cristul meu nu-i Cristul cel știut. Fiindcă fără Maria din Magdala...

IONELUȘ : Și cine crezi că-i va fi Maria Magdalena ?

BOGDAN : Poate chiar tu, Ioneluș.

ELENCA : Boierule, pînă aici.

BOGDAN : Dar ce putem noi, Elenco, în fața destinului ? Uite-te la Ioneluș cum i s-au zblîrlit sprincenele și genele i se bat ca niște aripi de fluturi. O furtună rea, o pasiune nebună, ucigașă, a cuprins-o.

ELENCA : Pentru omul ăsta schilav ?

IONELUȘ : E singurul om pentru care sînt că pot trăi.

ELENCA : Niciodată.

IONELUȘ : Niciodată, îți răspund și eu. Niciodată nu ai să mă desprinzi de el. Și nimeni, nimeni... (*Lui Ștefan.*) Meștere, dragule, mă crezi, nu mă crezi, nici n-ai intrat bine și știăm că ești al meu, că sînt a ta.

MOȘ NICOLAE (*lui Bogdan, care tot ciupe strunele lăutei*) : Apăi, boierule, nu ți-s date mînurile.

BOGDAN : Rău îmi pare, Nicolae, că tare i-aș cînta meșterului pentru ceasul lui ăsta de bucurie. De ce oftezi, Babacule ?

ȘTEFAN : Nu am de ce ?! Ai întîlnit om mai prigonit de soartă și fără noroc ? Că eram aproape liniștit și împăcat și-mi vine înainte acum îngerul ăsta de fată și-mi spune... (*Cu o plecăciune lui Ioneluș.*) Mulțumesc, domniță, pentru cîntecul și vorbele de inimă și n-am să uit.

IONELUȘ : Dar nu sînt vorbe, e viață. Viața mea.

ȘTEFAN : Oh, Doamne, ce ai cu mine și nu-mi dai pace ! (*Lui Ioneluș.*) Dar cum să cred că am putea merge alături ?! Cum !

IONELUȘ : Umăr la umăr, sub razele lunii, ca doi lupi cenușii. Ca lupoaica cu lupul său.

ELENCA : Pe dracu', că te duc în Moldova și te mărit.

IONELUȘ : Du-mă acolo și, în plină nuntă, de față cu nuntașii, pornesc eu altă nuntă. Nunta mea.

ELENCA : Spune tu, spune. Ca femeia lui Dumitrel Vlaga, să te văd cum scapi din ghearele zgriptorului, ale hărmăsarului, ale taurului ăla, care-ți prinde ursul în brațe și ți-l lasă jos, fără de suflare.

IONELUȘ : Fie ei o mie de urși cu hărmăsari și tauri, că eu pe unul singur îl vreau, pe omul de dinaintea mea.

ȘTEFAN (*azvîrlindu-și bastonul*) : Ce-i cu mine ? Ce este ? Și cum mi s-a luat

parcă cu mina toată nefericirea și bliscinicia mea! *(În aceeași clipă, odată cu reacția Elencăi, care a dat să o smulgă pe Ioneluș, pătrunde, cu toată zarva, o florăreasă, aducând-o de mână pe Anca. Odată cu ele, și birjarul, cu un coș cu florile țigăncii.)* Vai, Anca! Ancuța! Cît te-am așteptat!

ANCA *(cu disperare în glas, după o primă tăcere)*: Și acum e lîrziu. E prea lîrziu. Știam. Am știut.

SAFTA: Na, că leșină. *(Lui Ștefan, care sărise s-o sprijine.)* Asta de bucurie că te-a văzut în viață. Am minciunit-o și noi, că altfel, cum s-o fi adus!

BOGDAN: Tipul de profesoară, de fată cinstită, care trăiește și se împarte pentru cei din jurul său. *(Cu un icnet de ris.)* Mă socoteam condotier, născut să desfășor flamura în răscoale, revolte, pe timp de furtună. Vocația asta de intermediar, de codoș, nu mi-am știut-o... Babacule, ți-am adus-o, mai încolo, te privește.

SAFTA *(o susține pe Anca)*: Ce mai te-vatură pînă s-o trezim, că dormea un somn rău. *(Trăsura se îndepărtează.)* Uliu! Florile! Celălalt coș a rămas în trăsura. M-a furat, m-a ucis!

BOGDAN: Nu urla. Cum le-ai fi dat?

SAFTA: Florile? Cu coș cu tot? Păi după obraz, boierule. *(Primind niște bani din partea lui Bogdan.)* Săru' miinile, mînca-te-aș. Sărut ochii. A-cuma îmi iau și eu blrjă, ba două. În una cu, în cealaltă coșul... Da' pe profesoară, că am găsit-o, pentru ea nu-mi dai nimic? *(Lui Ștefan.)* I-am spus că gata, ai dat ortul și, cînd a mai auzit-o pe soră-sa că a fost aici...

MOȘ NICOLAE: Păi a fost... Da-i cu mansarda deranjată. Mare deranj.

ELENCA: Ca să vezi, Ioneluș, pe cine ai de rivală. O sărăntoacă, o biată nevoie.

SAFTA *(Elencăi)*: Carina! Mucles, cu-coană, că-i clientul meu și cînd îmi face ea safteaua, apoi țin-te ziuă. Și dacă soră-sa e puțin sărită de pe linie... E sărită, și! Care din noi nu-i cu capsă puțin răsucită, eh?!

ȘTEFAN: Ancuța, n-am știut.

IONELUȘ: Va să zică, așa arată prietena meșterului...

ANCA: Mai mult admiratoare, mai puțin prietenă.

IONELUȘ: Păcat. *(Ancăi.)* Aș fi vrutsă-i fi fost amantă.

ANCA *(puțin speriată)*: Așteptați desigur un răspuns sau mai degrabă o explicație, că ce caut aici...

ȘTEFAN: Nu, Anca. Nu ai de dat explicații nimănui.

ANCA *(pe a ei)*: V-aș putea răspunde că treceam să mă bucur de fiecare pinză a meșterului, de fiecare floare.

IONELUȘ: Dar omul?

ȘTEFAN: Domniță, e de-a dreptul cruzime.

ANCA *(lui Ștefan)*: Într-un fel, odată și odată trebuia să știi... Să știi ce fericită m-ai făcut. *(Celor de față.)* Poate că nu am viața cea mai liniștită. Și multe bucurii nu pot spune că am avut. Dar mi-e firea să mă înveselesc de o floare, de o rază de soare, de o armonie *(subliniat)* de o pinză de Ștefan Luchian, de o vorbă a lui... Atîta și alta nimic. Fiindcă între mine, o sărăntoacă, o biată nevoie, cu soră-mea bolnavă, cum ați auzit, și domniile voastre, cu tot ce însemnați, am înțeles bine că nu am ce căuta, și mai puțin să rămîn ori să mai vin vreodată. *(Și a fugit ca din pușcă.)*

SAFTA *(lui Ștefan, care aleargă să o readucă)*: N-ai cum s-o ajungi. Nu arată, da-i zuliară rău. *(A ieșit și ea.)*

ELENCA: Cred, Ioneluș, că acum a terminat.

BOGDAN: Ce să se termine, că abia începe.

IONELUȘ: Ohiar de se întoarce cu ea, dar tot al meu e. Al meu. Ca Salomeea cu Ioan cel din pustie, care se hrănea cu mană și cu lăcuste... *(Lui Ștefan, care a reintrat și, fără de o vorbă, s-a lăsat să cadă pe laviță.)* Ioane Botezătorule, cu capul pe tip-sie și, ca pe o rodie, încă am să-ți mușc gura.

ȘTEFAN *(fără a o fi auzit)*: I-o fi de ajuns cît o are în grijă pe soră-sa slabă de minte, să-i mai cad în spinare și eu...!

IONELUȘ *(nici ea nu a dat să-l asculte)*: Ai fugit după ea, cînd ți-am spus că sintem unul singur. Unul din doi, nu din trei. Cum nu înțelegi că-ți vin înainte ca o jertfă și gata sint să mor pentru tine, să-mi dau și viața, dacă mi-o ceri!

ȘTEFAN: Nu pe ea, pe mine m-ai alun-gat. Cu cruzime și neiertare.

IONELUȘ: Crudă și neiertătoare, așa sint, nu vreau să te mint. Dar, cînd îți spun că tu, numai tu, ești omul pe care l-am așteptat, iar nu mint. Ți-e teamă de ce-ai auzit?

ȘTEFAN: Mă tem. E mult. E prea mult pentru mine.

ELENCA: Și pentru mine-i prea mult. Cucoane, vii, stai, eu am plecat.

BOGDAN: Mă duc. M-am dus. Gata, domniță, ședința s-a ridicat. Ia seama, Babacule, cu adevărat că aduce a pasăre de pradă. Un uliu, un corb. *(Și, cu un hohot de ris, dă să treacă după Elena.)*

IONELUȘ *(Elencăi, care a revenit în ușa)*: Că ai să mă dezmoștenești, dezmoștenește-mă, alungă-mă. Lumea-i mare. *(Lui Ștefan.)* Ca doi ulii, ca doi corbi

singurateci, și încă ne va rămâne cerul să-l umplem cu țipetele, cu zborul nostru în cercuri largi, mereu mai largi. (*Gata să i se azvîrle în brațe.*) Ce? La ce te mai întrebî? Ori, odată te-ai azvîrlit în plin puhoi?!

ȘTEFAN: Ca o pasăre a furtunii, așa mă chemi, dar vin. Vin. Și peste creștele înspumate ale valurilor celor mai năvalnice, și încă ți-aș veni înainte. Să mă sfarm, dacă nu pot ține, dar să

știu că am trăit o clipă care plătește cît viața. (*La repetatele chemări ale Elencăi.*) Strige cît vor. Lasă-i să strige, cît tu de bună voia ta...

IONELUS: De bună voia mea. De bună voie și poate mai mult. Fiindcă nu pot altfel. Nu pot și nu vreau. (*Cu toate repetatele chemări ale Elencăi, în cîntul lui moș Nicolae, mai băut ca ori-cînd, i se aruncă în brațe lui Ștefan, în vreme ce coboară brusc*

CORTINA

ACTUL al II-lea

Interiorul unei mori de apă.

POLINA (*de afară*): Fane, Ștefane...! (*A venit în ușă și, lui Ștefan, care nu-mai ce urcase cu un șevalet de cîmp și cutia de culori și tot dichisul.*) Ce te înfunzi aici și nu vii? Hai, că Erni și copiii sînt în birjă. Spune omul că mai vine o ploică.

ȘTEFAN: Du-te. Duceți-vă. Hai, și nu mă aștepta.

POLINA: Da' ce! Ești bătut în cuie? De o săptămînă și tot pe aici la moară te ții. Ai pictat-o pe toate fețele, la toate ceasurile, ce mai vrei? Te-ai ținut de noi să venim la Moinești pentru locurile de aici, că-s frumoase și aerul bun. Și că trebuie să-l faci învățăcel pe ghiorlanul ăsta al morăriței. (*La tăcerea lui Ștefan.*) Ca și cum nu pentru scirba și aschimodia aia boierească... (*La furia lui Ștefan.*) Pentru ea ai venit, ce mai! Că o zi nu trece, fără să vă întîlniți. Ca un mușunache, așa îi stai înainte... (*Cu intenție.*) Spune Erni că ar fi văzut mașina boierului din Vlaici. Ernest crede că l-ar fi chemat hoasca bătrînă, ca să nu-i strici socotelile cu nepoată-sa și Vlanga.

ȘTEFAN: Ai spus ce-ai avut, ce mai stai?

POLINA: Chiar tot nu am spus. Fiindcă în mașină Erni a văzut-o pe profesoară, pe Anca... Oh, voi, bărbații! Nu te-am știut așa.

ȘTEFAN: De vreme ce mă știi... (*Arată înspre Grigore, care intrase cu un sul de desene.*) Vin cu el, ori rămîn să dorm aici.

POLINA: Alta acum. (*Ștefan s-a întors spre Ioan, care intrase după Grigore, și-i arată unde să-și plaseze șevaletul.*) Pornește-te pe picioarele tale, că oase și oscioare te-om culege. (*I-ar mai spune și altele, dar cum intră între timp din stînga Tudora, pleacă minioasă foc.*)

TUDORA (*a petrecut-o cu ochii, apoi lui Ioan*): Ioane, tu ești surd, nu auzi cînd te chem? (*Lui Ștefan.*) Dacă-ți place dumitale să te adăpostezi în strîmtoarea și iadul de aici... Numai că pe Ioan am să vi-l iau. (*Aceștiua.*) Du-te să deschizi iazul și să-l faci loc pentru apele ce or fi să coboare de pe dealuri. (*Din ușă.*) Și apoi vin' să înțepeni grindei' și ce-i de schimbat la zbaturi, unde-i lemnul coșcov. (*A ieșit.*)

ȘTEFAN (*lui Ioan, care a început să deseneze colțul de moară*): Nu te duci?

IOAN: Dovedește mama și singură.

GRIGORE: Lipsește hîrtia cu domnița Ioneluș. Oi fi uitat-o pe afară. Acuma, dacă o ia vîntul, o duce pe toată balta. (*Iese.*)

ȘTEFAN (*după o pauză*): Tu ai luat schița, te-am văzut. Unde-i?

IOAN: Am rupt-o. Ca pe-un strigoi, ca pe-o lupoaică ai făcut-o. Vrei să spui că nu era lucrul meu... Și-apoi că nu era, dar nu arată ea așa.

ȘTEFAN: Și cum, mă rog? (*La ezitarea lui Ioan.*) Să văd, hai. (*Ioan a scos de sub laibăr un mic carton.*) Rău nu-l.

Îmi place alăturarea de verde și galbenuri solare, dar nu-i Ioneluș. E mai de grabă o făptură de vis. (Brusc.) Ce-ai mai ascuns? Dă-mi să văd. (Primește un alt cartonaș.) Frumoși, călțunașii... Buuu, strasnic... Unde, în ce tainic lăcaș, neștiut de noi ceilalți, te-au purtat gândurile, ca din toate culorile să știi alege prospețimea asta de smalțuri?! (Cu cartonașul mereu sub ochi.) Dacă ai ști prin ce furtuni și nopți de urgie am trecut ca să-mi fac drumul până la ele! Fiindcă culorile... M-ai întrebat cindva de unde-mi vin culorile, cum le potrivesc... Poate că multe nici nu le-am văzut decît înlăuntrul meu, în inima mea. Asta-i, dragule, noi, nu culori, ci sufletul, viața noastră ne-o trecem pe cartoane și pinze. (Îi înapoiază cartonașul și, cu ochii în ochii lui Ioan.) Cit ai pictat călțunașii, floricelele astea, la cine ți-au fost gândurile? La Ioneluș, nu?

IOAN: La dinsa.

ȘTEFAN (după o tăcere, cu gravitate): Totul se plătește în viață, chiar și dărrurile cu care ai fost dăruit... Cine se naște cu culorile în ochi, le plătește scump, ți-o spune un om care a trăit-o cu toate fibrele sale... (Aspru.) Într-un ins nu încap două iubiri. Zugrăveala ți-e de-ajuns ibovnică, ca să te mai împarți cu alta. (Ascultă clarinetul, care s-a pornit pe undeva, pe afară și, la privirea lui Ioan.) Oh, copilule, dacă ai ști cum le-am plătit toate! Nu plînge.

IOAN: Nu plîng.

ȘTEFAN: În inima ta, plîngi. În inimile noastre, plîngem cu toții.

IOAN: Parcă ai sta să mă ascuți, așa ai închis ochii.

ȘTEFAN: Culorile din tine le ascultam. Au și culorile glasul lor. Sint culori ale întunericului care colcăie de taine și mirsăvii. Mai e și singurătatea cîte unui albastru care cîntă ca o fecioară... Dar ce aud acum e asprime și viscol de roșu vîrstat cu negru și verde de furtună...

IOAN: Și ce? Ce mai citești?

ȘTEFAN: Moartea. Moartea mi-o citeșc. Și moartea tu mi-o dai. Tu cu Ioneluș.

IOAN: Nu, meștere, ferit-a! Nu. Un cuvînt, o vorbă dacă mai spui, și acum, aici, la picioarele tale mă sfîrșesc.

ȘTEFAN: Altfel e scris să se petreacă lucrurile. Cu totul altfel. (Lui Grigore, care a revenit.) Nu ai dat de desen.

GRIGORE: Caută ziua de ieri. (Face un gest.) Podarul. Are un clanaret și, ca să-l treacă vremea... E mai jos un pod umblător.

ȘTEFAN: Și vrei să spui că și eu, ca să-mi treacă vremea...

GRIGORE: Dacă am ști, pentru ce le facem, toate cîte le facem... Te gîndești la bine și iesă rău, iar cînd crezi că ai uneltit de rău, abia se înalță binele.

IOAN (cu ochii în podele): Deschid iazul. (A ieșit.)

GRIGORE (cu un gest după Ioan): Ți-e drag de el.

ȘTEFAN: Dacă mi-i drag! (La privirea lui Grigore.) La ce mă întreb, că vezi și singur. Și apoi și locurile de aici, simt că mă iubesc. Și locurile și oame-nii. Mă desfac și trăiesc în toate din jur. Sint și floare și frunză, cîmple și vale și deal. Pot fi și cîine și cal și car cu boi. Sint pe rînd și carul și boii. Sint totul din jurul meu. O tușă, două de vopsea și copăcelul, floarea se nasc mai vii ca toți copacii, toate florile. Și nu mai e copac, nu mai e floare. E pasăre, lebădă, fecioară. E cel mai subtil gînd pe care l-am gîndit. Și sălciiile nu mai sint sălcii. Sint niște cumetre care-și spun la taclale, că rîde toată cîmpia. Nu e nimic și-i Dumnezeu în toate.

GRIGORE: Ca din cărțile sfinte. Omul să facă în cînte ce-i este dat, fie că seamănă în pămînt, fie în inimile oamenilor.

ȘTEFAN: Cumplit mă chinuia că ce s-o alege de toată zestrea, darurile aste ale mele, cui să le trec, și, uite că mi-a venit înainte Ioan... Gîndul că s-a găsit cine să-mi ducă mai departe viața, să nu se încheie cu totulul tot... Cum vezi, acumă știi totul despre mine.

GRIGORE: Chiar totul nu, fiindcă des-pre duduca Ioneluș o vorbă nu al su-flat. Lasă, nu-ți cere nimeni și nici nu s-ar putea. Fiindcă adîncurile noastre, cine sintem, asta nu o știm nici noi. Și nici ce puteri ne mină la toate cîte le facem. Uite, eu... Ce mai grijă de tiparniță am, dacă, una-două, gata pe dealuri, să mă chiorăsc la cîte un cîntețoi care se cheamă cu: „Ce-ce-vreau, vri-gheau“. Sau mierloii care se fluieră și noptatecul privighetor cu: „tling-fling-ciur-tlâng-ciur-tlag-ciur-srr“ Dumneata cu boielile, eu cu păsările cerului, cu vacile, să le aud cum rume-gă, și cu caii, cum pasc și fornăie și-și joacă coada să se apere de tăuni. Și apoi, aud iarba cum crește. Iarba creș-te noaptea, ca și copiii și gîndurile cele bune în oameni... (Șoptit.) Poate, ca și gîndul domniei tale, la care te-a ru-gat mamă-sa Tudora, să-l lași pe bă-iat la ce știe și a apucat.

ȘTEFAN: Morărița e o sîlbatecă. De bă-latul ăsta va vorbi o lume.

GRIGORE: Meștere, află de la Grigore Acsinte, călugărul negru din Moinești,

- că nu-i nenorocire mai mare decât nenorocul care-ți cade din senin. Ai luat seama la Ioan. Mai e copilandrul care ți-a călcat pragul acolo, la București ? Nici înfățișarea, nici vorba, nici privirea, nici inima.
- ȘTEFAN** : Omul schimbă.
- GRIGORE** : Te-am supărat, văd. Că gândurile dumitale cele mai ascunse ți le-am chemat la față. Da' el, bietul copil, de unde să-și ia puterea și tăria ca să-i stea împotriva lui Lilith, prințesa întunericului ! Ori, nu știi că ei, copiii și nebunii, dau să-și prindă visele cum ar prinde fluturi ?... Parcă acum, de ce a plecat ? A simțit-o că-i undeva pe aproape și a coborât s-o vadă cit mai degrabă. Pentru ea, și nu să deschidă iazul. Na, auzi-o cum vine, cu risul și miroznela și nurii și vraja ei. Ca regina din Saba, așa... *(Lui Ioneluș, care, cu risul și voia ei bună, a intrat ca la vechi cunoștințe.)* Sărut minușitele, ducă, și-mi spun așa că la atîta frumusețe o inimă bună e cea mai de seamă podoabă.
- IONELUȘ** *(direct, lui Ștefan)* : N-am putut scăpa mai devreme. Și acum și nu știu dacă nu s-au luat după mine.
- GRIGORE** : Apăi asta nu-i greu, că de ce are ochi Grigore, dacă nu să-i pună în slujba duduței Ioneluș, care o să-i fie stăpînă și ocrotitoare. *(A ieșit.)*
- IONELUȘ** *(nici că a așteptat ieșirea lui Grigore, ca să se arunce în brațele lui Ștefan. Il îmbrățișează și-i sărută obrazul, mîinile ; apoi se trage deoparte și cu o privire în care îl cuprinde tot):* Ștefane, tu ești un om fericit. Meargă lumea înainte, oprească-se în loc, tu, dacă ai cartoanele, pinza ta... *(Un icnet de ris, apoi, pe cu totul alt ton.)* E de jale. Logodna s-a hotărît, gata. Nu văd să fii prea speriat. Cum s-ar spune, te-ai împăcat cu gîndul că mă pierzi.
- ȘTEFAN** : Nu te pierd... Cită vreme nu vrei tu să te pierd.
- IONELUȘ** : De aceea ești așa de crunt și întunecat ? Sau iar visele tale, coșmarul cu păsările nopții ?! *(Lui Grigore, care venise în ușă.)* Cine-i ? Vlanga ?
- GRIGORE** : El. Cu doi zmei de cai, cum nu s-au pomenit.
- DUMITREL** *(care venise în ușă, își joacă cravașa și, direct lui Ioneluș)* : Tante m-a rugat să vă iau pină nu se pornește furtuna.
- ȘTEFAN** : Domnișoara nu v-a cerut asistență și nu știu să vă fi poftit careva aici.
- DUMITREL** : Domnule, știți poate că domnița e ca și logodnica mea.
- ȘTEFAN** : Să spunem că știu.
- DUMITREL** : Atunci, cum vă permiteți ! *(Montîndu-se.)* Să-ți iei de îndată zugrăvelile și să dispari, să nu te mai prind pe aici. *(E gata să dea cu cravașa în șevalet, cînd Grigore, cu mîinile întinse, a sărit înainte și a primit el lovitură.)* Tu, milogule ! Păduche ! *(Dă să-l îmbrîncească.)*
- ȘTEFAN** *(își înalță trupul și, venindu-i înainte)* : Vă stau la dispoziție. Afară, după moară. E o doamnă de față, înțelege.
- DUMITREL** : Nu mă înjosesc cu unul... Cu un zugrav.
- ȘTEFAN** *(blocîndu-i ieșirea)* : Cu omul ăsta bătrîn te-ai înjosit. *(Smulgîndu-i cravașa, îl croiește o dată și încă o dată.)* Asta-i pentru păduche și asta pentru milogule... Acuma, bănuiesc că-mi vei sta la dispoziție.
- DUMITREL** : ...Ca jurnalele să urle că eu, Dumitrel Vlanga, boier de stirpe veche, boier neam de neam...
- ȘTEFAN** : Boier de stirpe veche ! Cel mai umil dintre țărani tăi... N-am să apuc eu, dar va veni ea vremea cînd o ieși la lumină și neamul ăsta al meu, umilit de toți gușații, rușinat de toți ciocoi... Vine ea vremea aceea, Vlanga, așa cum îți spun.
- DUMITREL** *(lui Ioneluș)* : Hai, domniță, că n-ai fi vrînd să te iau pe sus.
- IONELUȘ** : Poate pe vreun carton sau pinză, sub una din înfățișările în care m-a prins meșterul. *(Căutînd printre cartoane, vine cu un nud.)* Ioneluș desnuda, eu sînt. Sper că-ți place, nu ? O schiță de o ședință. Dar i-au premers un număr suficient de ședințe desnude... Ha-ha-ha !
- DUMITREL** : N-ai făcut asta, duduțu.
- IONELUȘ** : Ce spui de caraghiosul ăsta, care-și spune os boieresc și vrea mărturii ? *(Și, despuîndu-se toată, lui Ștefan.)* Ia o pinză și spune-mi cum să stau.
- DUMITREL** : Goală, despuiată, nu ți-e rușine ?
- IONELUȘ** : Am corp frumos, de animal tînăr. n-am la ce mă rușina. *(Cum Ștefan n-a făcut nici un gest că ar vrea să o picteze și, mai ales, la privirea nerușinată a lui Dumitrel, se îmbracă în grabă.)* Boier de neam. Un malac, un bivoli, asta ești. Pleacă, du-te, să nu te mai văd în ochi.
- DUMITREL** : Te faci dumneata mai cumîncioară, Ioneluș, îți spun eu. *(Șuietînd către careva de afară.)* Mă, hai-dăii ăia, ia veniți încoă... *(La gestul lui Ștefan, dă mereu înapoi.)* Că n-am să-mi murdăresc eu mîna... *(Alt șuiet.)*
- IOAN** *(a venit în ușă)* : Geaba șuieri, boierule, și-i chemi. I-am îndemnat noi, mămuca și cu mine, să-și vadă de drum, că aicia nu-i han, nici crîsmă, să între care cum îi vine.
- DUMITREL** *(lui Ștefan)* : M-ai rușinat înaintea logodnicei mele și a unor slugi netrebnice, dar mi-o plătești.

ȘTEFAN : Aveți prilejul, vi-l dau. (Și-l însoțește înspre ușă.)

GRIGORE (dă să-l oprească) : Nu. Nu, meștere.

IONELUȘ : Ba da. Trebuie. Rupe cravașa pe el. Rupe-o.

GRIGORE : Oh, Lilith, prințesă a întunericului ! (Ieșind.) Să nu-l ucidă, ferit-a !

IONELUȘ (lui Ioan, cu un hohot de ris) : S-a dus dracului logodnă și nuntă și tot. Și asta, ție trebuie să ți-o mulțumesc, că ai gonit oamenii lui Vlanga. Pentru ce ai făcut-o ? Pentru mine sau pentru meșter ? Hai, de ce taci ? (Ii întinde obrazul.) Poți să mă săruți. Dacă nu iei tu inițiativa, înseamnă că eu... (Dă să-l sărute. Ațita i-a trebuit, că Ioan parcă ar da s-o mănince, așa nu o mai lasă din brațele lui.) E, nici așa. (Se desprinde cu greu din îmbrățișarea lui Ioan și, lui Ștefan, care reîntrase.) Nu-mi place să rămân datoare. Mi-a luat apărarea... Ori crezi că-i altceva ?

ȘTEFAN : Nu-mi permit să cred nimic.

IONELUȘ : Asta-mi place la dumneata, Ștefane, că ești un domn. Și un viteaz care-și știe dreptul și cinstea care i se cuvine... (Ioan a zbughit-o afară.) Nu spun că nu mi-a plăcut, așa, ca să mă joc cu el, dar un singur om înseamnă pentru mine că-i om. Și asta ești tu, uriciosule, întristatule, morocănosule.

ȘTEFAN (hohotind) : Nu știi cine a fost de față ?

IONELUȘ : Nu cumva tante ?

ȘTEFAN : Chiar ea, Elenca. Te aștepta în gabrioleț. (Gest.) Poftim, c-a venit. Domnia sa, în persoană. (Elencăi.) Vă rog, vă rog.

ELENCA (a trecut pragul) : Poți să fii mulțumită, Ioneluș. I-ai asigurat bărbatului tău respectivele coarne, chiar înainte de a-i fi soție. (Lui Ștefan.) Babacule, ai fost ca în zilele mari. Și-mi pare rău că nu mai ești tânăr și sănătos. Și nu zugrav, se înțelege.

IONELUȘ : Începe turnoa-ul, gata. Duelul cel mare. Meșterul Luchian, zis Babacu, zis zugravul cu anemonele, contra...

ELENCA (o continuă) : Contra Elencăi Ruset-Movilă, zisă cămătăreasa, strigoiul care se hrănește cu lacrimi și plinsete. Harpagon, Shylock, față cu mine, erau niște bieți orfani neajuto-rați... Spună proștii ce vor, dar pentru tine, Ioneluș, pentru norocul și fericirea ta, gata sint să-mi smulg și limba din gură. Inima din piept, ochii mei buni mi-i dau.

IONELUȘ : Eu, una, nu-ți cer decât să mă lași cu el.

ELENCA : Nu, fetițo, asta nu. Nu se poate. (După o pauză, lui Ștefan.) Cum

simți dumneata nevoia să pictezi, fără de care aproape nu ai putea trăi, așa simt și eu nevoia de bani, să-mi iau putere din puterea lor. Și sănătate și fericire. Și, uite, gata-s să distrug niște polițe — care-s bani. Să rup polițele fratelui dumitale Hanibal.

IONELUȘ (lui Ștefan) : Ce-i în stare, nu-mai să te lași de mine. Ei, acu-i acu.

Că bani la Hanibal, cit păr pe broască. ȘTEFAN : Vă răscumpăr polițele cu cite pinze vrei. (La „nu“-ul Elencăi.) Inelul ăsta cu smaragd e o bijuterie de familie...

ELENCA : Mi-a luat ochii și nu o dată, dar eu alta ți-am cerut. (Și-i flutură pe dinaintea ochilor polițele lui Hanibal. Cu un gest de piscă, i le-a smuls Ioneluș.) Nu. Nu ! (Ioneluș tot le-a rupt bucăți, bucățele.) Ai să-ți muști mîinile. (Lui Ștefan.) Ești un om de onoare. Socotește că le-am rupt eu pentru ce știi și ți-am cerut.

ȘTEFAN : Nu pot. Nu pot și nu vreau.

IONELUȘ (hohotind) : Vezi bine că nu-mai pe mine mă vrea.

ELENCA : Prea ești sigură, fetițo. Și dacă astăzi, chiar acum, și te vezi părăsită pentru alta... Unde a auzit că te logodești cu Vlanga, ca să-ți plătească, sau, dracu' știe, i-a telefonat profesoarei să vie să-l ia. A adus-o Bogdan cu mașina.

IONELUȘ : Ștefan, ai făcut tu asta ? (La privirea lui Ștefan.) Nu. Nici nu credeam. (Elencăi.) Degeaba te-ai ostenit, fiindcă eu sint prințesa Lilith — așa-mi spune Grigore, călugărul. Sint principesa întunericului, fiica păcatului și de nimeni nu mă tem. Nici de tine și nici de vreo femeie născută din femeie.

ȘTEFAN (Elencăi) : Cum v-ați permis, doamnă, ca în numele meu... !

IONELUȘ : Ai chemat-o ca pe un ultim argument, ca pe o carte de joc. Hai, scoate-o de sub mîinecă, cartea ta măs-luită, s-o vîd... Cheam-o.

ELENCA : M-am înțeles cu conu' Bogdan că, dacă nu cobor la ei... (Lui Grigore, care venise în ușă.) Ce-i, mă ? Ce le tot faci la semne ? Aha, au venit... (Înspre cei de afară.) Poftim, intrați, că tot îi moara mea. (Și-i face loc lui Bogdan.) Mult ți-a trebuit, coane.

BOGDAN : Bună, domniță. Bun găsit, Babacule. Mi-a lansat Elenca un S.O.S., s-o scap de tine și, cum nu-mi place să vin cu mîna goală, le-am adus cu mine pe cele două surori. Sint jos în mașină. Profesoarei i-am spus că ai avut un atac și ești ca paralizat și, cum nu avea cu cine o lăsa pe soră-sa, am luat-o și pe ea.

ȘTEFAN : Și-ai avut inima ? Îți spui că ești estlet, filozof. Îl ții la căpătii pe

Nietzsche, citești clasicii greci și latini. Te socotești poet și om de litere, un iubitor de frumos, un mecena, un vizionar...

BOGDAN: Ba, potlogar. Potlogar și escroc. Un hoț, un mincinos, un famen, care, sub înfățișări și atitudini mărețe, cade de sus din stele direct în noroi, în obscen, în servitute. O vermină a Balcanilor, asta sint.

ȘTEFAN: Nu ride, că ești tot ce ai spus.

BOGDAN: Poate. Dar vreau să știi că eu, cel din urmă din neamul seniorilor din Vlaici, sub steagul meu negru al anarhiei, eu, hoțul de drumul mare și mare maestru al șantajului, o clipă nu am uitat că Dumnezeu sau dracu', nu știu care, mi te-au dat în seamă. Și răspund pentru pictura ta... Tu, Babacule, trebuie să pictezi. Asta ți-e viața, destinul. Și, de aceea am venit: ca să te smulg de la bestia asta mică. Nu dameze îți trebuie, ci liniște, reculegere. O femeie ca Anca.

IONELUȘ: Crezi dumneata? Atunci să-i dăm prilejul să aleagă. (Lui Grigore.) Du-te să le chemi pe domnișoare, că le poștește meșterul... (Îl scoate pe ușă.)

ELENCA: Uite, coane, așa mă fierbe de cum a venit. Cît despre nuntă, s-a ales praful de ea.

IONELUȘ: Bine că ai ajuns să-ți spui și dumneata... (Ancăi, care a venit în ușă.) Hai, fă un pas. Încă unul. Înaintează, ce te-ai oprit? Cum vezi, nu-i paralizat. Pentru a doua oară te-ai lăsat amăgită.

BOGDAN (Ancăi): Nu știam cum să vă pot aduce...

ELENCA: Într-un fel, a anticipat numai.

IONELUȘ (Ancăi): Și-ți pare rău că nu-i cum te-ai așteptat... Că așa ar fi fost, în sfârșit, al dumatăle.

ȘTEFAN: Ioneluș!

IONELUȘ (lui Ștefan): Cît ești în viață, al meu ești. S-o știe și ea și Elenca și Bogdan și oricare altul!

ANCA (înspre Ștefan, printre lacrimi): Sint tare bucuroasă.

IONELUȘ: ...Că-i în viață și că-i al meu?! Atunci e bine.

ANCA: E bine. E foarte bine. Și să mă iertați, dacă pentru a doua oară vă tulbur de la o întâlnire la care nu am fost poftită și nu am ce căuta. (Dă să se retragă.)

ȘTEFAN: Anca! Ancuța, nu pleca. Nu așa. Nu supărată.

ANCA: Cum să fiu supărată? Că ești sănătos și fericit, poate. Pe mine, cel mult, să mă supăr, că am nimerit unde nu aveam ce căuta. Cu bine. Cu bine la toată lumea.

IONELUȘ: Nu din dragoste, de milă. De milă ai venit. Altfel, nu ai pleca.

ANCA (s-a întors din ușă): Oh, domnișoară, cum poți înțelege că eu am fost cea dăruită! (Lui Ștefan.) Cu amindouă mîinele mi-ai dăruit clipele cele mai bune. A fost marea dăruire cu care m-a întâmpinat viața aducîndu-te în calea mea. Ceasurile cele mai bune pe care le-am trăit... (Pe alt ton.) Și, fata asta fără de inimă mă măsoară cu măsura ei! (Lui Ioneluș.) Plec, dar il iau cu mine. Cu mine va fi. Cu mine, nu cu dumneata. (Și a alergat afară.)

ELENCA: Spuneai, coane, de una din ele că-i nebună, dar eu credeam că soră-sa...

ȘTEFAN (acesteia, cu furie): Dacă ați fi bărbat, doamnă...! (Lui Ioneluș.) Cum ai fost în stare?!

IONELUȘ: Credeați că umblu cu mînuși, cu vorbe alese? Sint o fiară, o bestie, un vultur care sfișie, dar prada nu și-o dă. (Dă cu ochii de Irina, care treceuse pragul.) Asta cine mai e? Leit profesoara... (Lui Bogdan.) Sora ei, nu? (Cum acesta, printr-un gest, le dă a înțelege că-i nebună, au amuțit cu toții.)

IRINA (în tăcerea care s-a lăsat, după ce-și trece ochii de la unul la celălalt, înaintînd înspre Ștefan): Tu ai făcut-o să plîngă... Credea că ești pictorul ei... Oh, Valer, de ce te-ai ascuns sub chipul asta slăbănog și bătrînicios?!

ȘTEFAN: Irinel... Irina, te rog...

IRINA (mereu lui Ștefan): Ție, Valer, ți-e ușor să iei orice chip, că puterea ta o știu. Cînd te încrunți, fulgeră și tună. (Cu un gest înspre tunetele și fulgerele ce s-au pornit.) Un pumn de-al tău, și se clatină munții. (Alt tunet și mai puternic.) Ești viteaz și puternic, știu asta. Și bun. Atunci, pentru ce te ascunzi sub chipul unui nefericit de zugrav ce stă să moară? Fiindcă simt moartea cum ți se urcă pe obraz. I-am spus și Ancuței... (Către Elenca, care a dat să vorbească.) Bătrîna vrăjitoare! Ea te oprește să ieși din trupul picturii și să reîntri în înfățișarea care ți-am dat-o. Te ajută. Îți aduc eu apa vie și apa moartă... (Înspre tunetele ce se aud mereu mai aproape.) De acolo, unde se bat munții cap în cap. Trec iazul de-a dreptul, că pot să calc apa, și apoi, în sus, pe coastele smălțuite, de unde încep munții, de acolo... (Și, cu o săritură, a dispărut.)

ANCA (de afară): Irinel! Irina! Irina, unde fugi? Stai, stai!

ELENCA: La toată aiureala și încurcătura de mațe, asta mai lipsea, o nebună să aducă apa vie și apa moartă.

BOGDAN (il reține pe Ștefan): Un-te duci? Stai, că o întoarce soră-sa, și pe amindouă, ploaia. Stai, Babacule, că sînt cu mașina și le ajung din urmă. Stai, că mă duc... Chiar face să te ucizi, meștere, pentru două furnici, din miile de furnici cîte aleargă la mușuroaiele lor să se ascundă de ploaie... Tu, care ești unul, unul singur. (A ieșit.)

ȘTEFAN: Două furnici... Dar ce știți de ele? Ce știți de noi, toți? De voi?! (Lui Ioneluș.) Ce știai de Anca, ca să-i spui cîte i-ai spus?! Un suflet oînstit și bun, care la primul semn, un semn mincinos, dar semn, fără să se mai întrebe dacă-i adevărat sau nu, a venit într-un suflet...

IONELUȘ: Dă-mi și mie un semn. Sună din corn, și eu, cu întreagă viața mea... Nu rideți. Un singur semn să-mi dea...!

ELENCA: Ești nebună.

IONELUȘ: Nebună sînt, meștere, cum spune. Că altfel la conacul lui Vlanga mă găseam, și nu cu tine aici.

GRIGORE (se strecoară din ungherul unde se pîtise și, tăindu-i lui Ștefan drumul spre ieșire): Îngăduie să mă plec înaintea inimii tale care sîngeră și dă-mi cîntecul ca în locul domniei tale să merg eu. (Ii prinde mîinile, cu fervoare.) Te rog, meștere. Eu știu locurile și potecile, că dacă nu le-am mai bătut eu, apăi... (Și, fără altă încuviințare, a ieșit.)

ȘTEFAN (Elenței): Nu-i mai spui „satană”? „Eretic, ciine apostat”?!

BOGDAN (care reintrase): Am trimis șoferul.

ȘTEFAN: Nu șoferul, dumneata le-ai scos de acasă și le-ai pus pe drumuri. Dumneata trebuia să mergi. (Iese în grabă.)

ELENCA: Un nebun. Pentru el, drumul asta prin ploaie înseamnă curată moarte. E cu un picior în moarte. Un om mort.

IONELUȘ: Și voi? Voi cu cîte picioare ați intrat în moarte? Poate că ați și murit, și acum, ce aud, sînt doar miasmele și viermii ce colcăie în stîrvul vostru.

ELENCA: Nu știam că nebunia se ia.

IONELUȘ: Mi-e scîrbă și silă de voi. Cu viața, cu traiul vostru meschin, cum să înțelegeți sufletul lui mare?! Pentru sufletul lui îl iubesc. Și, de aceea, că se dăruiește în toate. Și-n viață și-n lucrul său. De acolo vin și culorile lui cu străluciri de smalt... Fiindcă le dăruiește suflet din sufletul său și, mai mult decît viața, le dă nemurire, veșnicie. Dar voi, arghirofili și fiare, cum să-l înțelegeți și să luați seama ce fel de om este?! (Deschide larg ușa și jude afară.)

ELENCA (după ea): Bine că-l înțelegi tu, îngerașule. (Lui Bogdan.) Adică de ce crezi că s-a legat de el? Din dragoste? Zexe. De mică trage a destrăbălată. Și, pentru că-i o snoabă... Desfrii de paciaură boierească. Nu ride, boierule, că și dumneata... Îi cumperi pinzele și-l ții cu bani. Dar nu de dragul lui, sau pentru ce pictează. Ca să-ți aranjezi un locușor în sanhedrinul vostru de pseudo-mecena.

BOGDAN: Și persoanei tale, ce calitate, ce grații îi găsești?

ELENCA: Eu? Eu nu mă ascund. Am ceva pinze de ale Babacului. Am chiar mai multe. Aștept să crape ca să strîng de pe piață ce se mai află, apoi ridic cota și țin-le... Ce mai? Ca niște hiene, așa-i păzim stîrvul.

BOGDAN: O cămătăreasă și un escroc. Îmi place și imaginea: ca niște hiene... Și el, Babacu, crucificat pe pictura lui, ca și Crist cel ținut între tîlhari... Fiindcă nimeni nu a pictat dulcile noastre dealuri cu un cer ca al lui. (Cu ochii la pinza de dinaintea sa.) În lumina asta, cînd surdă, cînd sclipitoare, culorile lui capătă o tărie, o profunzime, o densitate de pietre prețioase. (Brusc și pe alt ton.) De ce rizi? (Trece la fereastră, unde se găsea Elenca.) Aha, domnul Vlanga cu ciomăgașii lui. Tu l-ai pus.

ELENCA: Dacă am văzut că nu știe de vorbă... (Ușa s-a dat brusc de lături și a pătruns Ioneluș.)

IONELUȘ (Elenței): Pe mine mă pîneau sau pe Ștefan, spune?! (Ii sucește mîna.) Ai să spui?!

ELENCA: Pe tine. Ca să te fure, să te ducă la conac. Eu i-am cerut.

DUMITREL (care, între timp, a venit și el în ușă): Aș fi fericit, domniță, să vii singură, de bună voia ta... (Face un pas.)

IONELUȘ: Stai unde ești. Ori, cu femeile ai curaj? Că înaintea lui Ștefan te-ai tras ca o rimă, ca o moluscă. Tante, coane Bogdan, mă vedeți iubindu-mă cu o moluscă?

ELENCA (Lui Vlanga): Ce stai, boierule, și nu-ți chemi oamenii?

IONELUȘ (în mîină cu un ciomag): Dacă faci un pas, un singur pas...! (Lui Bogdan.) Nu ai să îngădui ca de față cu domnia ta...

ELENCA (lui Bogdan, și ea): Îmi ești dator vîndut, știi bine.

BOGDAN: Dinspre partea banilor, să te doară pe dumneata capul. (Lui Ioneluș.) Trebuia să-i dau Babacului Golgota, martiriul... I l-am dat. Maria Magdalena să reintre în marginile rolului. Nu te ajut, Ioneluș.

IONELUȘ: Nici nu-mi trebuie. Am cine să mă ajute. Și, asta-i bărbat, nu faimen ca tine, boierule din Vlaici, care

nu ești nici bărbat, nici femeie. Rămii, Vlanga, unde ești, că mai stă careva de pindă. (*Înspre stînga.*) Hai, Ioane, și care cum se mișcă, trăznește-l. (*Îi trece lui Ioan, care venise din stînga, cogeamite ciomagul.*)

BOGDAN (*Elencăi, care-l îndemna pe Vlanga să-și cheme slugile*): Să nu înervii. Nu-i chema, că ne ucide. Pe toți ne ucide. (*Cei doi tineri au ieșit fără ca nimeni să-i fi oprit.*) Ce pereche dumnezeiască! Ca două stauti. (*Hohotind.*) Bietu' Babacu... Din brațele minzului ăsta nu o mai scoate... Acuma, de vreme ce drama e ca și consumată, s-a scris și cartea... (*O goarnă de automobil îl aduce înspre ușă.*) Șoferul, singur... N-a dat de ele, nu le-a găsit... Eu plec, nu mai stau. Veniți, bine, nu... (*Din ușă.*) Ploaia a stat, s-a oprit, dar nu știu dacă nu vine alta și mai... (*Mîngîindu-și barbișonul, cu trabucul între dinți și lavaliera în vînt, își mai înalță o dată feștrul cu borurile largi, ca pentru o țesire de zile mari. Se rupe din loc și Elenca. Odată cu ei, și Dumitrele Vlanga. Pentru o clipă, scena rămîne goală. În întunericul care s-a lăsat, se aude glasul Ancăi strigîndu-și sora.*)

ANCA: Irinel! Irina dragă. Stai, Irina. Stai. (*Dinaintea unui fundal, care coborîse între timp, la lumina fulgerelor, pătrunde din stînga Irina.*)

IRINA (*s-a oprit din fugă și nu știe dacă să înainteze pe poteca din planul I — dreapta sau prin scurtătura din dreapta, în fund. Revenind înspre culise, stînga*): Știu pentru ce te ții de mine. Ca să nu ajung la apa vie și apa moartă și să-l ții mereu pe Valer la înfățișarea lui, asta, de zugrav. Dacă n-aș ști că, pînă la urmă, tot la mine se va întoarce, cu chipul și firea lui, un pas nu aș face mai departe. (*Se avîntă spre dreapta, în fund. Se aud pietrele care se prăvălesc sub pașii ei, apoi, din stînga, abia ținîndu-și răsufarea, pătrunde Anca.*)

ANCA (*încă din culise*): Irina, oprește-te, Irinel! Irina dragă, stai. Stai, că nu mai pot. (*A pătruns în scenă; căutîndu-și sora.*) Unde ești? (*Înspre culise, dreapta.*) Nu se vede. Nu-i. (*Înspre fund, cu glasul sugrumat.*) Irina! Vai! Întoarce-te. Întoarce-te, dragă. (*Sieși.*) Mai bine că n-a auzit. Că se pornea iar în fugă și, cu prăpastia de sub picioare... (*Brusc, s-a întors înspre stînga.*) Glasuri. Se aud glasuri. Vine careva din jos. Un om. Ba-s doi. Ștefan, el îi! (*Cu glasul sugrumat de lacrimi.*) M-am crezut alungată, pierdută pentru totdeauna, și el își primejduiește viața ca să-mi fie alături... Oh, tu Doamne, să o pot aduce jos pe Irina!

Ca să nu-l mai trag și pe el încolo după mine... Trebuie să-i las un semn, să înțelegă că nu-i de urcat mai sus... (*Cu o privire înspre scurtătură.*) Poate să mă lipese de coastă și, cît s-o putea, să mă țin nevăzută... De s-ar lăsa norii mai jos, să mă pot ascunde în întunericul lor... Oh, norilor, fraților, veniți, coboriți cît se poate! Hai, haideți. (*A dispărut în fund, dreapta; era și vremea, că din stînga, ostentiv de moarte, cu pupilele arzînd, pătrunde Ștefan.*)

ȘTEFAN (*privește în culise, dreapta, apoi, revenind înspre stînga*): Nu-s. Nu-i. A fost o închipuire, o părere a mea.

GRIGORE (*din stînga*): Dar eu ce-ți spuneam... Poate că nici n-au urcat pe aici. (*A intrat. Cu răsufarea grea și el.*) Unde vrei să te bagi, că de aici e brîna oilor. Pragul ăsta de piatră, pe vreme bună și-i cu primejdie.

ȘTEFAN: Trebuie să le găsec.

GRIGORE: Un-să le găsești în întunericul care s-a lăsat, cu locurile numai goluri și prăpastii!

ȘTEFAN: Oare, nu în același întuneric se zbat și ele, cu singura lumină a fulgerelor și trăsnetele ce le bagă în toți sperieții! Ia mina, Grigore. Trebuie să mă duc.

GRIGORE: Un-să te duci, suflète?

ȘTEFAN: Nu știu. Tot înainte.

GRIGORE: Simțesc așa că mergi spre moarte și mă tragi și pe mine. Dacă de domnia ta nu ți-e milă și nici de mine, dar gîndește-te la oamenii din țiguri și iarmaroace care-mi așteaptă cărțuile mele frumoase...

ȘTEFAN: Grigore, de cîte ori moare omul?

GRIGORE: După om, meștere. Cîte unul trece prin viață fără să o fi trăit, și domnia ta, care ai murit cu fiecare om ce ți-a venit înainte, cu adevărat, poate nu ai să mori niciodată. (*Brusc și pe alt ton.*) Auzi devala mașina. Le-au găsit.

ȘTEFAN: Nu le-au găsit. Îmi spune inima că-s aici, pe aproape, pierdute în întuneric, fără o cărare, un ieșind, un mal să se adăpostească. Fără nădejdea că se mai pot întoarce.

GRIGORE: Le-ai și dat pierdute.

ȘTEFAN (*cu un geamăt*): Eu. Eu le-am împins la moarte. Cu firea asta a mea năprasnică, pătimașă, că dincolo de lumea culorilor nu mai vîd nimic, și am spus „nu” femeii celei mai bune, omului celui mai cîstît.

GRIGORE: Nu s-a putut altfel. Fiindcă și Ioneluș, Lilith... Ce alta ai văzut în ea decît o culoare... O culoare din lumea ta de culori.

ȘTEFAN: Pentru pictura mea, asta! Strigoii, vrăjitoarea asta ne bună! Nenorocirea vieții mele!

GRIGORE (printră lacrimi): Ca și cum facem ce vrem noi.

ȘTEFAN: Tu-ți spui că este un Dumnezeu și ai răspunsuri la toate. Oh, voi stîlci și goluri cu colți de piatră, dacă este un Dumnezeu în cer, de ce nu mă spintecați să-mi spargeți pieptul cu ascuțișul vostru?! Lăsați-le în viață și, dacă vă trebuie un zălog, sfărmași-mi mie oasele, ca să știu că dreptatea nu a pierit cu totul. (Dă să iasă prin dreapta, se împiedică și cade.)

GRIGORE (l-a readus): Tăicuțule, tată, nu știu ce vrei de mine și nimica nu înțeleg decît că-ți plinge inima. Mă doare și pe mine de copilele astea. Și de cea slabă de minte și de cealaltă. (Brusc.) Clopotele. Clopotele de jos, din sat. Bat clopotele să alunge în sus pe munte și pustii locuri trăsnetele și furtuna care vine. Să coborim și noi. Hai, haide, cit se mai poate. Eu la tiparnița mea, dumneata, la prieteni, la pictura dumatăle.

ȘTEFAN: Prietenii mei au murit mai demult, cum am murit și eu. Și, pictura mea... Ce departe-i de ce am visat să pot ajunge! Să urc acolo sus, unde furtunile ard și norii îngheață, unde soarele pîrjolește și omul pictor, cu inima arzînd ca o flacără, fără să ia seama de zi ori noapte, dincolo de durere și bucurie, singur ca Dumnezeu, întocmai lui, cu culori înfricoșătoare pe care nu le-au văzut ochi de om, pictează închipuind o lume nouă... (Brusc, acoperindu-și ochii.) Oh!

GRIGORE: Ce-i? Ce este?

ȘTEFAN: A murit. S-a pierdut. Acuma, în clipa asta. Era pe o margine de prăpastie și a lunecat, s-a dus în jos.

GRIGORE: Cum poți să vezi ce nu se vede?!

ȘTEFAN (cu un geamăt): Am văzut. Văd.

GRIGORE (și mai speriat): Doamne, ce mai canon! Meștere, dragule. Meștere drag, de cine te ferești? Ce este, că tremuri tot? Cine-ți umblă pe dinaintea ochilor și te chinuie? Ești speriat de moarte. Pe cine vezi?

ȘTEFAN: Visul, coșmarul meu! Visul meu cu păsările nopții! Cucuvăile cu chip de om și oameni cu obrazul de cîrpă. Morți înălțați din morminte. Tigve și oseminte care umblă și rîd și vorbesc cu glasuri de toată ziua. Văd izvoare secate și mame nebune alergînd, în brațe cu copiii lor, morți. Văd corbi, stoluri de corbi. Tot cerul e negru de corbi... Uite și asta, mोगildeața cu obrazul de cîrpă! Ce mai vrea și el, cu ciotul lui de braț țepăn?! Dar asta-s eu. Eu sînt. Eu mă sfișii și dau să mă rup bucăți. (Gata să se prăbușească, a fost prins de Grigore, care, săltîndu-l ca pe un copil,

iese cu el prin stînga. Un fulger, urmat de un tunet, marchează ieșirea lor, apoi întineric. A dispărut fundalul și, pe interiorul morii, clarinetul se aude și mai intens, iar pe ușă pătrunde Tudora.)

TUDORA: Ionuț! Ioane, unde tot umbli? Uite că nu-i. Și au plecat și ăștia. Vin, pleacă, cin' să-i mai înțeleagă... (Iar își caută feciorul.) Ioane, mă, tu dormi ori îl faci pe prostu! Hai să ridicăm scoeu' și să-l schimbăm de pe roată, că ruperea de nouri acuma vine. (Nemulțumită de șevalet și de cele ale picturii, nemulțumită și de clarinetul care se aude foarte aproape.) Prostovanul, cînd și-a găsit și el să cînte... Dar că o să-i ia podul să-l poarte încolo departe, asta nici că-i trece prin cap. (A ieșit pe după saci. Iar a rămas scena fără un suflet de om și numai clarinetul și continuă plînsul, cînd, scuturîndu-se de picurii de ploaie, pătrunde pe ușă Grigore, purtîndu-l în cîrcă pe Ștefan. Tocmai bine s-a pornit, ca un diluviu, ploaia, ruperea de nouri de care vorbise mai înainte Tudora.)

GRIGORE (cu un gest înspre potopul de afară): Na, că s-a pornit. Bine că am apucat să intrăm. (La tăcerea lui Ștefan.) Nu-s. Dar au fost pe aici, că altfel, la ce ar fi plecat... (Altă tăcere.) Te muncești să-ți ții lacrimile. Și eu îți spun că bine ar fi să plîngi, că lacrimile de aceea au fost lăsate, să spele răul. Răul și spaimele din noi.

ȘTEFAN (își înalță privirea): Cine? Cine ești dumneata?

GRIGORE: Dacă ne-am ști răspunde cine sîntem... Și acuma, meștere, destul cu înfrîstarea, că durerea durere cere. Mai bine, hai și potrivește-ți culorile, că dacă așa a fost, să-l lauzi pe Cel de sus cu boiele, și asta ți-i chemarea, darul...

ȘTEFAN: E un blestem.

GRIGORE: Blestem sau chemare, nici cu gîndul să gîndești că poți ieși din drumul pe care ți-i scris să-l străbați. Că și acolo unde nu mai este pămînt să umbli, nici apă să înoți, ori văzduh să zbori, și încă nu vei fi slobozit de tine singur.

ȘTEFAN: Nimica nu mai știu, așa mi s-au învălmășit toate.

GRIGORE: S-or alege. Se alege ele. (Între timp a potrivit o pinză pe șevalet, îi aduce paleta și cutia cu culori.) Mi-ai cerut să-ți stau înainte ca să mă zugrăvești. Gîndesc așa, că-i mare deșărtăciune să-ți privești chipul, dar domnia ta zugrăvești din om sufletul, de parcă l-ai vedea aieva, ca și cum

inima în palmă mi-ai ține-o. Și florile domniei tale nu sint flori, ci tot suflete de om. (*La ostaticul lui Ștefan.*) Hai, destul! Destul, îți spun. Uite și ploaia. A fost cu tunete și fulgere. Și a trăsnet de parcă era sfârșitul pământului. Și, acuma, nimic. Curcubeul a și urcat pe cer. Îndată ies și păsărele să-și încerce glasurile. Iar domnia ta, așteptind să primești vești de la cele două copile, ai să amesteci vopselele... Și, pînă să te izbăvești, cite și cite nu or mai fi să fie... (*Odată s-a răsucit.*) Ele-s. Nu, nu.

IOAN (*care a intrat cu Ioan în urma ei*): Ștefane, aici erai?! Cît a ținut potopul, stam dedesubt, sub lăcașul pietrelor. (*Cu un gest înspre Ioan, care da să-și ascundă minca sfișiată, ca și obrazul însingerat.*) Te uiți la el, că-i puțin șifonat... Mai ales semnele de pe obraz nu prea vorbesc spre lauda lui.

IOAN: Taci. Să taci!

IONELUȘ: Vezi bine că nu tac. (*Lui Ștefan.*) Gîndea că dacă mi-a fost sărit în ajutor împotriva lui Vlangu, trebuia să-l și plătesc.

IOAN (*palid ca un mort*): Să mă plătești!

IONELUȘ: Dar cum ar fi fost? Adică, unde ești tînăr și scaperi de sănătate, gata sint să mă iubesc cu tine, acolo jos pe pietrele de moară, ca cea din urmă dintre sclave, ca o roabă?! Uite cine m-a robît, și pentru totdeauna.

(*Lui Ștefan.*) Te-ai întristat, meștere. vîd. Îmi pare rău, dar nu puteam să tac.

IOAN: O ucid. Trebuie s-o ucid.

GRIGORE (*se dă dinapoi din ușă și, cu o privire cruntă*): Taci. Nu o mai chema, că moartea umblă și singură... (*Cu o plecăciune, lui Ștefan.*) S-a izbăvit. Gata, o aduce. (*A trecut înspre ușă.*) Ori, nu-s destule nenorocirile cîte ne-au lovit! (*Ajutînd-o pe Tudora să urce, în brațe cu Anca, printre lacrimi.*) Li spuneam porumbiță. Hulub și înger al lui Dumnezeu și fecioară din cîntările lui Solomon, împăratul... Și acuma, blata-i inimioară s-a oprit și i s-au închis și ochii. Ochii ei ca două viorele. Lеспе de piatră îi va fi acuma casa și cerul și odihna. Lеспе de piatră, și cîmpul cel verde, lеспе, și poienile smălțuite de flori... (*L-au potopit lacrimile.*)

ȘTEFAN (*dă să facă un pas și, mai mult prăbușit*): Anca! Ancuța!

TUDORA: Au adus-o apele înspre scocul morii. Au furat-o puhoaiete și viiturile de pe dealuri și au dus-o pe luciul apei pînă în suvoi... (*A depus-o pe o lădă cu fînă.*)

IONELUȘ: N-am vrut. N-am vrut asta. Iartă-mă. Iartă-mă, Anca! (*Pe gemelele și plînsul ei, și plînsul fără de lacrimi al lui Ștefan, în vreme ce Tudora aprinde o luminărică, coboară încet*

CORTINA

ACTUL al III-lea

Atelierul lui Ștefan din Romană 76. Odale spoită cu var. Stînga, ușă spre camera lui de dormit. Tot stînga, planul doi, un mic vestibul care dă în curte. Dreapta, ușă spre apartamentul familiei Cocca. În fund, sub fereastra prin care se vede un oțetar prăfuit, o laviță acoperită cu o scoarță basarabenească. Fotoliu, scaune și șevaletul de cameră, cu o mîsuță pentru paleta și cutia cu culori. Cu fața la perete, cartoane și pinze lucrate. Vase și ulcele pe polița din stînga. Pe același perete, două colivii.

În scenă, moș Nicolae ciupește strunele lăutei, cu gîndurile departe.

POLINA (*din culise, dreapta*): Moșule. Moș Nicolae... (*A venit în scenă.*) Vezi că-i cineva la porțiță. Chiar de vizite ne arde. Fane deoparte, Lorică și ea... (*A întredeschis ușa din stînga.*)

MOȘ NICOLAE: Doarme? (*La „pt”-ul ei.*) Bine era să doarmă... Spui că, unde l-a prins ploaia și ruperea de nouri... Da' nu-i asta. Fiindcă s-a pierdut Anca,

de aceea. Dulcea tatii, cum i-a fost să se prăpădească. (*Aparent, fără nici o legătură.*) Ștergaru' cu cocoșei... Iar îl ține după gît.

POLINA: Ce tot spui... Mai bine, vezi cine bate. (*După el.*) Dacă-i vreun cumpărător, nu vindem. Pe te miri ce, gata să te ciupească de un peisaj, de o floare. Nici cu o căsuță a noastră

nu ne-am învrednicit. Și Lorica, ca mine ar fi s-o mărit, ce mai ! (A trecut în apartamentul din dreapta.)

MOȘ NICOLAE (s-a reîntors): Or fi ceva de capul lor tablăurile, că nu vine el omul cu mina plină de bani... Cînd umbla să-i roage cu cite o pinzișoară, nici să-l vadă, și acum... (S-a oprit din mormăit și, lui Ștefan, care venise din stînga, slab, scofilit, numai ochi.) Doamne, de ce nu stai cuminte ? (Îl aduce pînă la fotoliu.)

ȘTEFAN : Trage șevaletul. Și măsura cu palete. Și, dă-mi oglinda.

MOȘ NICOLAE : Nu. Asta nu. Dacă-ți trebuie un chip de om, îți stau eu poză.

ȘTEFAN : Dă-mi oglinda.

MOȘ NICOLAE : Suflete, te roagă moșul. Te rog mult.

ȘTEFAN : Ca să nu iau seama cum am ajuns... Crezi că nu mă simt, nu mă vîd pe dinăuntru ? Prinde oglinda, hai.

MOȘ NICOLAE : Ciobul ăsta face ape, nu-i limpede. (Ștefan a scăpat din mînă cărbunele.) Apăi dacă n-ai putere să-l îți între degete.

ȘTEFAN : Leagă-l. Sau nu. Stoorce pe paletă din tubul de siena. Vezi că-i lîngă alb. Așa. Și din ocru. E tubul vecin. Și acum, leagă-mi o pensulă din cele rotunde. Hai, leag-o, ce tot blestemi ! Că nu pot să-mi port ciotul de mînă, și ? De-ajuns că-mi merge capul și ochii. Și inima. Înseamnă că tot mai am putere asupra culorilor și liniilor, să le întorc din drumul lor cel veșnic în noi înțîlniri, sub noi lumini... Oh, fir-ar pustului să fie !

MOȘ NICOLAE : Să dezleg pensula. O dezleg și te duc înapoi în pat.

ȘTEFAN : Mai bine m-ai sprijini. Din umăr, moșule. Lasă brațul liber. Așa. Ce ochi afurisit ! Cine mă privește cu ochiul ăsta flămînd ? Și pînă unde vrea să coboare ? Pînă la ce adîncuri ? (Schîței la care lucra.) Unde mă tragi, că acolo nu se mai vede nimic. (Ca în vis.) Gol și singur, ca un mort în lîntoliu, cum mă aflu, curat ca în ziua cea dintîi, îți vin înainte și îți spun... (La ictetul de plins al lui moș Nicolae.) Cine plînge ? Tu, moșule ? Încă puțin. Să prind ochiul ăsta hulpav, care tot joacă și mă trage după el... Leagă-mi o pensulă mai lată.

MOȘ NICOLAE : Da' n-auzi cum bate ? !

ȘTEFAN : Să bată. Leagă-mi pensula.

MOȘ NICOLAE : La ce-ți trebuie, suflete, că bani pentru casă sînt și chipul ți l-ai făcut și nu o dată. Iar, ca să te faci așa slab și numai ochi, că al ajuns ca sfinții din biserică... Și ăla, ce bate. (A țesit. De afară.) Ce tot bați ? ! Ori, nu te-l fi socotind la poartă Raiului ?

ȘTEFAN : Oare cum o fi arătînd, dacă o fi pe undeva o poartă a Raiului... ? Cum îi și cu mine acum. Cu toate culorile alergînd pe dinaintea ochilor, și cu cu mina țepănă, ca o gheară moartă. (Un hohot de ris. Cu un efort colosal, a mai tras cîteva tușe, apoi azzvirlînd pensula, e gata să se ridice, cînd, din dreapta, se aude glasul Polinei.)

POLINA : Moșule, ești surd, n-auzi ? ! (A venit în ușă ; dă ochii cu Ștefan.) De ce nu ești în pat ? (Luîndu-l aproape pe sus, îl duce spre camera sa.)

ȘTEFAN : Am vrut să trec pe poarta Raiului și m-am împiedicat. Cum s-ar spune, am rămas dincoace. (Au trecut în dormitor, în vreme ce din vestibul urcă moș Nicolae și, înaintea lui, Safta, cu nelipsitul ei coș cu flori, iar din urmă, Irina.)

POLINA (care a revenit din camera lui Ștefan) : Da' voi, cum de ați intrat așa ? Ori, nu ți-am spus, Nicolae, că-s sătulă de calici și țigani !

SAFTA : Lasă, coană Polină, că nu-s eu din alea manglitoarele. Și dumneaei e o clientă — adică sora dinsei, care a fost... Că acum, vezi și dumneata că-i în doliu. Și, dacă mi-a cerut că unde v-ați mutat, cum să nu-i spun ? !

POLINA (Irinei) : Îmi pare rău, dar nu-i este bine, așa că te rog să pleci... Ce vrei de capul lui, că-i bolnav ! E bolnav rău. Pleacă. Pleacă.

ȘTEFAN (a venit din camera sa și, din prag, Irinei) : Irinel ! Irina dragă, ai venit. (Cu mîinile întinse.) Ce bine că te revăd.

POLINA : Lasă tu revederile pe altă dată. L-ai auzit pe doctor. Pe spate și făr' să te miști. (Saftai.) Ia-ți buruienile și du-te. N-ai plecat ? !

SAFTA : Hoo, că plec, mă duc. Auzi, meștere, că-s buruieni. Tufănele mele stropite în argint, cum îți place mătale...

ȘTEFAN : Plătește-i, Polina, florile. Plătește-i tu, Neculai. (Saftai.) Cînd mai ai drum pe aici, nu mă ocoli.

POLINA (din ușă) : Ba să nu mai vii. Mai lăsați-ne în pace. (Lui Ștefan, la gîtul căruia a observat ștergarul cu cocoșei.) Mie z de vară, și el cu legătura la gît. (Dă să-l ta ștergarul.)

ȘTEFAN : Te rog... Spuneai că mergi cu Lorica la doctor. (O urmărește pînă ce a ieșit. Între timp au ieșit și Safta cu moș Nicolae. Acesta din urmă va rămîne pe undeva pe afară, de unde va ciupi strunele lăutei, ca niște intervenții și sublinieri la cele ce se petrec pe scenă.)

IRINA (înspre ștergar) : Ce floare frumoasă. Și eu am venit cu flori. (A scos din coșulețul, cu care intrase, un buchet uscat.) Au rămas la Ancuța.

- Niște anemone. Buchetul ei de mireasă, să-l dăruiască soțului său. Așa se obișnuiește, nu ?
- ȘTEFAN : Oh, dacă s-ar putea să mor ! Vreau să mor.
- IRINA : Și cine-i va face flori Ancuței ? Spuneai că-i pictezi anemonele și că o să mergeți împreună să faci sălciile din Chiajna... Ai uitat ?
- ȘTEFAN : Taci. Te rog, taci.
- IRINA : Trebuie să vorbesc. Pentru asta am și venit. Ca să-i faci florile, să le duc Ancuței. Anca a zburat. Oamenii spun că a murit. Dar cu știu, și știi și tu, că îngerii nu mor. (*Intrarea lui Ioneluș a oprit-o din vorbă.*)
- IONELUȘ : Mi-a spus Nicolae să nu intru, dar de Irina nu mă ferec.
- IRINA : Nici nu ai de ce, sintem cu tine mereu. Și eu și Ancuța. Chiar mi-a spus : prea mă ostenește Ioneluș asta, că nu mai stă într-un loc, să-mi prind suflarea, să mă gîndesc și eu la ale mele.
- IONELUȘ : Cum să gîndească morții ?
- IRINA : Vezi bine că gîndesc. Și, fiindcă nu mai poate ea, m-a trimis pe mine, să am grijă de el, să-i aduc flori. (*A găsit o ulcică pentru anemonele ei.*) Acuma, că ți-am dat florile mele, să-mi dai în schimb floarea asta a ta, de la gît, să fie ca din partea ta. (*Luindu-i ștergarul.*) E bine. E mult mai bine. Acuma poate nu o să mai fie așa de singură acolo. (*A ieșit.*)
- IONELUȘ (*cu lacrimi în glas*) : Ai stat s-o ascultîi cu ochii uscați, fără o lacrimă.
- ȘTEFAN : Ce pot ochii, cînd mi-i inima o mare de lacrimi.
- IONELUȘ : Pentru ștergarul tău a venit. Ștergarul cu care ai vrut cîndva... Ori, nu cumva, tu și acuma... ? ! Parcă am înnebunit și eu. Oricum, mult nu am și, dacă mai rămîn... (*Gest brusc.*) Uite, biletele de tren ! Și pașapoartele. Pentru amîndoi. Plecăm.
- ȘTEFAN : Nu plec.
- IONELUȘ : Ba ai să pleci. Să te cauți cu cei mai buni medici. Am bani. Vezi cutia asta ? E comoara Elencăi. Besacteaua ei cu pietre scumpe. Diamante, safire, rubine. Tu-ți spui că te chem la o aventură... Dar ce ți-a fost viața decît o aventură ? ! Știu și cînd ți-ai pierdut averea, cum i-ai chemat pe toți cheflii și femeile cu care ai petrecut pînă atunci și, trecînd din om în om, ai întrebat : „Unde-i ? Unde este ? Nu l-ai văzut cumva pe Luchian, zugravul ? Unde-i, că l-am pierdut. S-a pierdut și nimeni, nimeni nu va ști unde este bietul, sârmanul zugrav, pe care prietenii săi, din drag pentru el, l-au poreclit Babacu. Nu mai e. S-a pierdut. S-a pierdut Babacu”.
- ȘTEFAN : Așa e. cum spui, dar am plătit. Plătesc.
- IONELUȘ : Vino cu mine și n-ai să mai plătești. Dacă va fi, trăim, și de nu, murim. Dar nu în suspin și oftat, ci-n urlete, tunete, să se cutremure cerul de cite le vom face. Sint ca o orgă sălbatică, și tu, numai tu ești organistul. Vino, hai.
- ȘTEFAN : Vin, dar ca să nu pierd, nu să mă lecuiesc.
- IONELUȘ : Ba ca să trăiești. Să te întâlnești cu cei de o seamă, meșteri tot unul și unul. Să-i minunezi cu ce știi și ești în stare. O lume să vorbească de liniile și culorile tale.
- ȘTEFAN (*cu un icnet de ris*) : Să pot trece iar pe Boul' Mich' !
- IONELUȘ (*cu teamă*) : O mașină. E conu' Bogdan cu Elenca. După mine au venit. De dimineață mă caută în tot orașul. Trec dincolo, la tine... Vezi, scapă de ei. Am să stau ca pe ghimpi. (*N-a trecut bine în stînga, că prin vestibul vin în grabă Bogdan și Elenca.*)
- ELENCA (*direct*) : Ioneluș nu-i aici ? Așa am înțeles de la slugi. (*Miroase aerul ; lui Bogdan.*) Ba a fost și nu-i mult de cînd a plecat. (*Lui Ștefan.*) Aud că și-ar fi luat pașaport. Și pentru tine. Un-să plecați, doi calici ? (*Lui Bogdan.*) Le-ai dat dumneata, boierule, bani ? Pe polițe semnate în fals de Ioneluș. Nu le recunosc, să știi. (*Cum Bogdan ride, lui Ștefan.*) Șubred cum ești, pentru pieirea, moartea ta, te cheamă. Adică, pentru ce crezi că te ia cu dînsa ? Să te poarte ca pe un maimuțoi, un pavian, să aibă cu ce se lăuda altor snoabe, care au fugit și ele la Paris cu cite un muțunache.
- BOGDAN : Cum poți să spui ? !
- ELENCA : Spun, fiindcă pe toți vă cunosc. Și, dacă vrei, îți spun de ce i-ai avansat banii... (*Lui Ștefan.*) Știi pentru ce a venit la Moinești cu cele două surori, cînd eu numai pe el îl chemasem... ? Ca să te lovească. Mi-ai spus chiar dumneata, boierule.
- BOGDAN : Ți-am spus.
- ELENCA : Pentru experiențele lui și, ca să-și scrie cartea. (*Lui Bogdan.*) Știi că-i zdrobești viața, cînd i-ai azvîrlit-o înainte pe Ioneluș... (*Lui Ștefan.*) Mulțumește-i. E mecena, prietenul, ocrotitorul artiștilor, entuziasmul om de litere, generosul Bogdan-Pitești ! (*Aceștiua.*) Dezminte că n-ai făcut ce-am spus.
- BOGDAN : Ba le-am făcut. Le-am făcut, Babacule.
- ȘTEFAN : Ce singur, ce trist trebuie să fii, ca să nu găsești altă bucurie decît în întristarea și deznădejdea și lacrimile celor din jurul tău.
- BOGDAN : Nu pot. Nu mai pot. Ca un vulcan așteptam să izbucnești, și tu mă

plingi... Vreau să mă plătesc. Cere. Cere-mi. Orice mi-ai cere...

ȘTEFAN : Nu-mi trebuie. De la tine, nu mai primesc nimic.

BOGDAN : Fiindcă mă credeam un peștent și sînt un hulpav, un mincinos, un lăudăros care face paradă cu puținul ce-l știe. Vreau acte eroice și mă dovedesc un fricos. Dau să mă înscriu în cosmos și, cu simțurile mele nesătule, mai rău mă afund în morcirlă. Gîndeam să străbat viața ca un înțelept și, ca un circar de bilci, mereu îmi dau în petec. Eu, aristocratul, sînt o mixtură de prefăcătorie, gol și bufonadă. Un vierme, o rîmă.

ȘTEFAN : Din unghiul din care te privești, te poți vedea și vierme, cu zăbateri și instincte larvare. Dar cînd omul se privește în ce are el etern, apolinic, prometeic...

BOGDAN : Tu ești Prometeu, tu, Crist pospedit în veacul nostru. Zi de zi te-am urmărit să-ți pot scrie viața, și uite că nu o voi scrie. Nu sînt vrednic s-o scriu. Praful se va alege de mine și de tot ce am gîndit. Și asta mi-e pedeapsa dreaptă, fiindcă am trecut pe lingă tine și nu am văzut cine ești. Cartea a murit fără să se fi născut. Tu însă ai scris-o cu vopselile tale. Tu, sfîntule ! Sfîntul meu, ispașa mea.

ELENCA : Asta-i acum. Ori, nu cumva ai intrat în anul morții ? !

BOGDAN : Viața mi s-a încheiat. Voi mai trăi, dar în mocirlă și desfrîu voi trăi. Sînt ca un mort. (Lui Ștefan.) Eu sînt mortul, nu tu. Eu, cu brațele și picioarele și spinarea ca fierul, nu tu, cu mădularele șubrede. Ia-mi bicepsii și chipul meu sangvin și dăruiește-mi un grăunte din geniul tău. (În mîndă cu un carton din cele rezemate de perete.) Hai, haide, Babacule, că ai intrat în istorie cu amîndoi umerii și loc mai ai berechet. Iar eu, care pîndeam istoria ca un dihor, ca o nevăstuică, sînt expulzat, azvîrlit, ca un biet netrebnic care strică văzduhul cu umorile pestilențiale pe care le exală.

ELENA : Nu ți-e rușine, coane ! Ca o babă turcească, așa...

BOGDAN : Nu te vezi pe tine, cît ești de zbîrlită și căruntă. N-ai inimă, Elenco, ori în loc de inimă ai o cambie, o poliță fără acoperire.

ELENCA : N-am inimă ! Și asta mi-o spui tu, care, vorba lui Ioneluș, bărbat nu ai fost niciodată, și nici femeie nu ești, N-am inimă ? ! Știi ce-i viața și să știi că am iubit. Cumplit am iubit. Pe tatăl lui Ioneluș. Dar m-am tras deoparte să nu-i stau sor-mi înainte. După puțin, l-a lăsat. Apoi s-a pierdut. Au murit unul după celălalt... O dată am fost și eu generoasă, viața cu inima friptă pentru toată viața... (Lui moș

Nicolae, care urcase treptele vestibulului.) Spune, hai.

MOȘ NICOLAE (lui Ștefan) : Nu-i mai pot ține. Sînt cei doi : morărița și călugărul. (Gest spre Elenca.) I-au văzut pe 'mnealor și...

ELENCA : Aha ! Iar pe urma mea. (Înspre vestibul.) Nu-mi da tircoale, mă. Fabrică de hîrtie am spus, fabrică fac.

GRIGORE (a urcat cele cîteva trepte) : Să spurce cu leșie și tot soiul de otrăvuri locul unde le-am săpat celor dragi casa cu lespede pentru odihna de veci ? ! Ocări și rușine mi-i vinul pe care-l sorb în drumurile mele. Și nedreptatea, ca o lupoaică rea, îmi calcă pe urme și mă pîndește mereu... Dar nădejdea, stinca de care mă sprijin, făclia care mă luminează, e că mă întorc acasă la ai mei, să le veghez odihna și să le vorbesc... Și apoi, acolo-i tiparnița mea.

ELENCA : Chiar de aia nu mai pot. (S-a ridicat ; lui Ștefan.) Nu știi cît ai înțeles din ce ți-am spus, dar dacă nu te lași de Ioneluș, te prigonesc, Babacule, cum nu a fost om.

ȘTEFAN (hohotind) : Ca și cum soarta nu m-a prigonit destul și mai e nevoie să vii și dumneata...

ELENCA : Așteaptă tu, așteaptă. (Lui Bogdan.) Hai, boierule, vii ? (A trecut în curte.)

ȘTEFAN (lui Bogdan) : Alexandre, spuneai că vrei să te plătești. Cere, așa mi-ai spus. Adă-i omului asta hîrtia pentru care se canonește atîta. Fă asta și te-ai plătit.

BOGDAN : Tot pentru ceilalți, nimic pentru tine. M-ai omorît, Babacule, m-ai ucis. Cîntă-mi, Grigore, un cînt de îngropăciune, fiindcă am murit. Moartea s-a cuibărit în inima mea, îi simt gheara. (Lui Ștefan.) Oh, nonsensul vieții ! Nonsensul istoriei și al oricăror eforturi ! (A dispărut.)

GRIGORE (după o pauză, lui Ștefan) : Ce sînt, decît un bătrîn apostat ? ! Un suflet blestemat să nu-și găsească nici liniștea, nici odihna. Fiindcă țidulă scrisă pentru locul meu, poate că oi dobîndi eu, dar cu Tudora ce mă fac ? ! Cît am stat dinaintea porților boieroaicei și am așteptat, abia s-a rupt inima în mine, că-l vedeam în poartă pe Ioan al ei...

TUDORA (care înaintase între timp) : I-am vorbit eu, mama lui. Da' cu un buștean, cu o stană de piatră, dacă vorbeam...

GRIGORE : Meștere, ce pot spune... Ai destule pe capul tău și așa, dar îmi sîngeră inima de cum l-am văzut acolo în poartă. Alungat și batjocorit de slugi, cu chipul tras și speriat, cu ochii de cîine bătut. (Pe cu totul alt ton.) Cînslit și adevărat e că de la dum-

neata i se trage. Cinstit ar fi ca tot domnia ta să-i vii în ajutor. Ajută-l, scapă-l, că, de nu, se întâmplă o nenorocire.

ȘTEFAN: Știi bine că nu-i în puterea mea.

GRIGORE: Oh, Lilith, inger de blestem și rușine! (Lui Ștefan.) În mîna ta e viața și moartea lui. (Cu asprime.) Nu-i cinstit ce-ai făcut.

ȘTEFAN: Cine-ți spune că-s cinstit?

GRIGORE: Hai, haide și întoarce-l la viața pe care a avut-o.

ȘTEFAN: Nimeni nu se mai întoarce din drumul pe care s-a pornit. Și ce vrei? Spune-mi ce să fac...

GRIGORE: La ce să-ți spun, cînd știi și singur. (Mai mult șoptit.) Ți-am vorbit cîndva de frate-meu și femeia care odihnesc în prisacă. Dar nu ți-am spus că moartea eu le-am dat-o. Se aveau dragi și eu nu am înțeles. Nu am înțeles... Acuma, vezi bine că viața amîndurora mi-atîrnă greu... Și cu muntele ăsta de piatră, cu marea de bolovani pe inimă, eu umblu și umblu și de-a pururi cît oi fi...

ȘTEFAN: Cine te socotești, Grigore, să hotărâști viața oamenilor?

GRIGORE: Nu-s nimeni. Nimica nu-s. Și nu eu, dumneata ai hotărît să te rupi de Lilith. Nici nu te rupi. O înapoezi lumii ei și te întorci la lumea dumitale. Iar, dacă o fi să o poți duce înapoi băiat, bine o fi. Hai, că ce băutură îi mai răcoritoare decît aceea pe care o rupi de la buzele tale arse de sete, ca să o duci la gura fratelui, a copilului tău. !... Privește, Tudoră, cum i s-au luminat ochii. Oh, meștere, mare minune e omul și inima asta a lui... Du-te la prostovanul acela, ia-l de mîna și adă-l dinaintea ei.

POLINA (din dreapta): Cu cine ești, Fane? Cine-i? (Vine îmbrăcată ca de oraș.) Iară voi? Da' ce-i aici? Maidan, drum public, bulevard? (Cuiva de afară.) Stai, Lorică, așteaptă... Și voi, ăștia, ce mai stați? Moșule, ia-i, scoate-i, să nu-i mai prind pe aici.

ȘTEFAN (așteaptă ca Polina să se îndepărteze, apoi celor doi): Merg să-l aduc. (La șoapta lui moș Nicolae.) A, n-a plecat... Bun. Și mai bine. Ia-i pe dumnealor și ospătează-i, că or fi flămînzit. Vă chem. Am să vă chem eu. (Nu-au ieșit bine, că din stînga a venit Ioneluș.) Ai auzit, știi.

IONELUȘ: Știu și ce nu am auzit... că nu mai plecăm.

ȘTEFAN: Ba tu pleci.

IONELUȘ: ...Cu Ioan. În locul tău, să plec cu bezmeticul ăsta? ! Și cum crezi, Ștefane?! Că dacă tu-ți împarți inima ca pe o piine, să-i sature pe toți flămînzii, apoi crezi că și eu?! Nu te las. Ca doi lupi, coastă în coastă, sub lumina palidă a lumii...

ȘTEFAN: Oh, Ioneluș! Sălbătăciune dragă, cum nu înțelegi că sînt ca un ciob spart! Nu pot ține să fiu mișcat din loc, că fărîme mă fac. Du-i pașii lui Ioan, să se desfășoare cu tot geniul său. Ia-l cu tine și du-l către stele.

IONELUȘ: Nu răzbate el acolo. Nu are vina ta.

ȘTEFAN: Oh, bietul copil!

IONELUȘ: Îl plîngi, spui „un copil“... Dar eu, ce sînt? !

ȘTEFAN: Ioneluș, dragule. Șoimul meu drag, înțelege...

IONELUȘ: Că m-ai alungat, asta am înțeles. Și nu numai pentru Ioan, mai stă între noi și Anca. Și de aceea. Numai că eu nu mă tem nici de morți, nici de vii. (Cu furie.) M-am adunat la picioarele tale ca frunzele toamnei, cînd le alungă vîntul și le strînge într-un loc... Sînt dintre femeile care o dată cad la picioarele unui bărbat. Ale unuia singur. O parte din viața mea s-a încheiat, s-a dus.

ȘTEFAN (cu lacrimi în glas): Atunci, cu bine. Cu bine, șoimul meu drag. Cu bine, Ioneluș.

IONELUȘ: Nu. Nici nu vreau să aud. Nu mă privi cu ochii ăștia de gheață, că nu știi ce-ți fac! Înțelege că fără tine nu pot. Nu mai pot. Să piară toți. Și, dacă vrei, și noi, dar împreună, odată. Plîngi? Nici să plîngi nu-ți vine? Nici eu n-am să plîng.

ȘTEFAN: Ești tare, vulturașule. Amîndoi sîntem tari. Poate prea tari ca să fim mers împreună... Îți mulțumesc, Ioneluș, zîmbetul ăsta al tău e cel mai frumos dar de rămas bun. Sînt fericit că te-am cunoscut, că ai trecut prin viața mea.

IONELUȘ: Și cum?! Tu cu adevărat crezi că...? Nu. Nu vreau să te pierd. Nu vreau și nu trebuie.

ȘTEFAN: Nu facem ce vrem și nu noi sîntem chemați să spunem ce trebuie și ce nu. Cu bine, mîndrul meu vulturaș, cu bine.

IONELUȘ (se prinde de Ștefan): Pentru un smiorcăit și un fătălău, mă lași pe mine, care mă topec, ard ca o flacără de dragul tău! Atunci, de dragostea lor, a fătălăilor, să ai parte. Și nici de a lor. Să le cazl la picioare, înecat în lacrimi, cum îmi înoată acum în lacrimi inima. Ca un vierme, ca o rîmă să li te tragi înainte și ei să te părăsească fără un cuvînt, cum dai să mă părăsești tu acum. Pă, Doamne, asta și voi, puteri ale întinericului! Fără de o lacrimă și în scrișnet de dinți să se găsească singur... (La tăcerea lui Ștefan, biruindu-și lacrimile.) Nu. Nu vreau. Și, dacă te simți mai bine, mai liniștit cu tontălăul morăriței, rămîi cu el. (La gestul lui Ștefan.) Am auzit. Elena

cu mașina lui Pitești. Destinul meu, să iau viața de unde am lăsat-o.

ȘTEFAN : Nu-i Elena. E Pitești. S-a întors cu ce i-am cerut.

IONELUȘ : Ba pentru partea asta a doua a vieții mele a venit.

BOGDAN (*dă buzna*) : Ține, Babacule, înscrisul pentru tipărița și terfeloagele lui Grigore. (*Lui Ioneluș.*) Elena te caută ca turbată. Și te mai caută careva, unul și mai turbat.

ȘTEFAN : Ioan ? (*Lui Ioneluș.*) Stai, așteaptă-mă, că-l aduc.

BOGDAN : Vezi că șoferul știe unde-i. (*Ștefan a ieșit.*) Ce-i ? Scîrție, s-a rupt căruța... Alta, fetițo.

IONELUȘ (*ascultă mașina pornind ; cu un chichotit*) : Alta, că am cu ce-i unge roțile. (*Deschizînd cutia cu pietre scumpe, i-o trece pe sub ochi.*) Are de ce să umbre nebună Elena, nu ? Le-am luat pentru Ștefan și el îmi cere să plec cu asta, mortăciunea aia de morrar. O mămăligă, un stirv, un mălai crăpat, cum spune tante... Decît să-i aduc ăstua al morăriței cutia cu diamante, sau poate lui Vlanga, celălalt mălai crăpat, mălaiul mare, dromaderul vopsit cu hennă, mai bine o azvîrl de pe pod în Dimbovița.

BOGDAN : Nu arunci nimic. Ai pașaportul și biletele de tren... (*La afirmația lui Ioneluș.*) Ne urcăm într-o trăsură și direcția gara. (*În mînd cu o pinză, la care se uitase.*) Și, pe omul care a făcut cerul ăsta transparent, cu norul ușor ca un abur și lumina dulce, îl fur, îi iau femeia dragă, dar de vreme ce el singur se dă furat...

IONELUȘ : Nu mă iei dumneata, mă ia un altul. Acuma, vezi bine că m-am întors la ce-am fost. Pe firea și singele meu din vechi. Singele străbunilor pe stirpea Elencăi și a mamei. Singele lui Haralambie Ruset și al moșului său Movilă, care, la ceasul greu, n-au stat în cumpănă și, cu fiertură de măselăriță, s-au dat singuri morții. Din singele lor de bărbați tari, batjocura de moarte s-a prefirat pînă în singele meu, că nici o otrăvă, nici o veste rea, nimic nu mă poate atinge. Așa că ia-mă în petrecere și luxurie. Hai. Haide.

BOGDAN : Bietu' Babacu ! Trebuia să-l las picturii și culorilor sale. Cu voie sau fără, omul e o pradă. Pradă a zeilor, pradă a pasiunilor, a lucrului pe care-l face. Pradă a tuturor forțelor care ne macerează, ne dizolvă. Și nimeni, nimic, doar tăcere... (*Înspre curte, de unde se aude lăuta lui moș Nicolae.*) Moșule ! Ei, Nicolae, unde dracu' ești ! (*Lui Grigore, care s-a arătat cel dintîi.*) Ține hîrtia „însemnările ce le-ai cerut. Lasă, lasă. Pomeneste-mă în rugile tale și, dacă tot vrei să-mi mul-

țumești, mergi afară pe cîmp, și acolo, printre lespezile cimitirului, caută una mai ștearsă, fără an și fără nume, și spune plîngerea morților. Pentru odihna și sufletul meu. (*Lui moș Nicolae.*) Ține, moșule, și cînd o fi să nu mai fiu de față, ia dibla și să-mi cînti din cîntecele care mi-au mers la inimă. Și spune-i meșterului... Spune-i că nu s-a putut altfel... (*Tudorei.*) Cu bine și dumitale, morăriță, și nu ne purta dușmănie, că nimeni n-a vrut să iasă așa. (*Gata să iasă, cu geanta lui Ioneluș în mînă, cînd aceasta s-a oprit în loc.*) Nu vii ?

IONELUȘ : Du-te, nu plec.

BOGDAN : Tu îl iubești, fetițo. Nu ai de ce te rușina și nu-i nici o rușine să plîngi.

IONELUȘ : Nu plîng. Nu vreau să plîng. (*Lacrimile tot o podidesc.*) O dată am întîlnit și cu un om în care am crezut, cu care am vrut să fiu cîstită și dreaptă, și chiar am fost... Dar vrăjitoarea asta de viață, ca să-și ridă de mine, a azvîrlit între noi un hoit, o mortăciune.

BOGDAN : Mașina mea. S-a întors și, desigur, cu „mortăciunea“... Mai ai timp să dispari, dacă vrei. Este o ieșire prin fundul curții, cu o portiță în maidanul din spate.

IONELUȘ : Nu prin fundul curții. Eu sînt din neamul lui Haralambie Ruset și al moșului său Alexandru Movilă, băutorii de otrăvă, și voi sta. Stau să le trec amîndorura pe dinainte. Și, asta va fi cupa mea de otrăvă și bun rămas. De rămas bun amîndorura. (*Pentru o clipă, scena rămîne tăcută. Moș Nicolae stă gata să dea glas, dar a amuțit. În ușă a venit Ioan și, în urma lui, ostentit de moarte, dar bucuos, Ștefan. La tăcerea, care a pogorît și, mai ales la privirea lui Ioan, Ioneluș a dat să-i vorbească lui Ștefan, dar își ia de seamă și, cu un mers mai mult lunecat, iese fără un cuvînt.*)

BOGDAN (*și-a trecut ochii de la Ioneluș la Ștefan, apoi lui Moș Nicolae*) : Spune-i, moșule. Spune-i. (*A ieșit și el.*)

MOȘ NICOLAE (*cu glasul ars de rachiu*) : Că nu putea, așa și-a lăsat vorbă. Că nu putea altfel.

ȘTEFAN : Nu se putea, știu. (*Cu o grabă și o ușurință în mișcări pe care nu i-am fi bănuț-o, desface și găsește loc unui șevalet de cîmp, lîngă șevaletul său, și fixează respectivele cartoane. Caută o cit mai potrivită lumină ulceleii cu anemonele aduse de Irina ; lui Ioan.*) Privește cum au luat viață, de parcă nu în primăvară, ci acuma au fost culese. Și asta, numai lumina care bate pe ele... (*Cu un icnet de ris.*) Sau poate lumina din ochii mei. Ia cărbunele, hai, și prinde-le cum dau să se legene ca niște fete fecioare.

IOAN : *(a dat să treacă la șevalet, dar oдалă se trage înapoi)* : Nu. Nu știu cum poți spune de niște cioturi și uscături...

ȘTEFAN : Dar nu vezi cimpul de roșu și negru, cu întreg jocul de gri-uri ! Scapără de culoare.

IOAN : Văd doar cenușa și praful de deasupra. Și culorile, de care spui, or fi în mîntea dumată, dar eu deloc nu le văd... *(Azbîrlind cărbunele.)* Hai, mîmăuță, să mergem. Să ne întorcem acasă la moară, că destule așteaptă să le facem.

ȘTEFAN : Și lucrul de față aștepta pe careva să-l facă, iar eu sînt ostenit, tare ostenit. Hai, îndrăznește, o linie, două. S-o pornești numai, și apoi or veni și culorile. Că nu cu ochii le vezi, cu sufletul. Și sufletul ți-i acumă lovit. Trebuie, dragule. Hai, copilule, să mă pot odihni și eu. Să intru în tăcere, în marea tăcere.

IOAN : Nu pot. Nu.

ȘTEFAN : Trebuie. Înțelege că nu moartea mă sperie. Nu la viața mea mă gîndesc, nici la durerile și chinul care-mi mușcă carnea fibră cu fibră. Dar spaima că într-o zi nu-mi voi mai putea purta pensula... Și ce-i mai bun în mine simt că nu am spus încă.

IOAN : N-ai spus, și ? Unde scrie să te ucizi cu lucrul ? Pentru cine ? Pentru ce ?

ȘTEFAN : Mă întrebi la ce ? Poate foarte curînd voi fi una cu țărîna... Dar pînzele și cartoanele cu mîngîietoarele noastre dealuri și culorile acestui pămînt al meu, împreună cu floricelele și ulcelele, își vor păstra mai departe chipul în uleiuri și se va păstra și dragostea cu care le-am fost pictat. Dragostea asta va pătrunde pe încet în inima oamenilor, știu bine, fiindcă dragostea naște dragoste. Acest dar al meu gîndeam să ți-l trec ție, ca atunci cînd n-oi mai fi, un altul să ducă mai departe...

IOAN : Și mă socotești pe mine... ? Nu-ți ride, meștere.

ȘTEFAN : Nu rid. Nu, copilule. Că văd și acumă cartonul tău cu moara. Cu griurile calde de argint vechi ale acoperișului și copăcelul arzînd ca o flacără... Hai, haide. Nu vezi pînzele, cartoanele goale, nu le auzi cum plîng după culori și așteaptă să le dai viață ? !

IOAN : Vai, meștere ! *(Ii prinde mina să i-o sărute.)* Pentru o vorbă ca asta... *(Trece la șevalet și, cu un cărbune în mînă, lui Ștefan.)* Îngăduie, meștere, să-ți fac capul și ochii cu gura ta bună. Ca să știi ce însemni, ce-ai însemnat pentru mine.

ȘTEFAN : Îmî prinzi tu și chipul, dar acumă, fă anemonele sub lumina asta

a lor. Răsîră-le puțin. Așa. Și scoate a doua din stînga... În locul ei, plantează negruța din dreapta. Și, acum, răsucește-o puțin. Parcă e o dansatoare care aleargă cu pletele în vînt. Și bobocul din dreapta, prea e obraznic, ascunde-l printre flori. Parcă e un copil care ride. Gata, pornim. *(Și s-a pornit, cu trăsături energice, fredonînd cîteva măsuri dintr-un cîntec de lume.)*

IOAN : *(s-a oprit din lucru)* : Nu pot. Nu, meștere. Nu pot, că pe ea o văd. Numai pe ea. Mi-e dragă, meștere. Cumplit mi-e dragă.

ȘTEFAN : Dar mie ! Bietul vultură, dacă l-am iubit ! Mi-a venit cu soarele pe aripi și-n ochi cîntul razelor de lună. Mi-a fost mai mult decît toate femeile cîte mi-au trecut prin viață, că le-a șters pînă și aducerea aminte. *(Dur.)* Hai, haide, și întinde bărbătește culorile. Nu ai s-o alungi, că s-o afla și acolo pe pînză, dar am să-ți pot vedea inima, s-o citesc, să-ți pot citi și durerea. Durerea se macină cînd întîlnește alte dureri.

IOAN : *(urlat)* : Mă doare !

ȘTEFAN : Te doare, spui. Dar eu, cel pe care-l vezi, ce sînt alta decît durere ? Și pictura mea, ce-i alta decît fructul durerii ? ! *(Vine către el.)* Cît am fost tînăr și sănătos am dat de-a azbîrlita cu tinerete, sănătate. De haram am trăit. *(Încă un pas.)* Află că m-am născut în clipa aceea, cînd m-a doborît boala și trupul a început să-mi moară. Din clipa aceea exist. O mie de vieți dacă trăiam și n-aș fi înțeles nimic din viață, fără de pedeapsa asta, care mi-a fost și pedeapsă și cel mai de preț dar cu care am fost dăruit. Binecuvîntată fie durerea care mi-a adus ca un abur dinaintea ochilor, să văd culorile în altfel, altcum... Înseamnă că eu sînt cel dobîndit, așa că hai, haide.

IOAN : Nu, meștere. Prea mă simt singur și lovit.

ȘTEFAN : Dar cine-i mai lovit și mai singur ca mine ? ! Cu furtuna de deznadejde din sufletul meu și visele astea năprasnice ! Întrebări înfricoșătoare mi-au trecut nu o dată prin mînte, dar acumă le-am găsit răspunsul... E-n ce fac. Cu miinile astea betege, cum să-mi amestec culorile și să le pun pe pînză ? ! Cum ? Hai, vin' ! Fii copilul meu. Mai mult decît un copil. Prea mare-i tristețea în lume, dar bucuria, bucurie aduce. Vin' să-i bucurăm pe oameni, să le aducem puțină dragoste și milă. Să vadă licărul de noblețe din adîncul lor și să se îngăduie, să-și întindă o mînă prietenă. Hai. Să ne adunăm gîndurile și tristețea și singurătatea, să le prefacem în culori, și apoi, cu amîndouă miinile...

IOAN : Haide, mamă. Hai, mămuică.
ȘTEFAN : Nu pleca, stai. Cu încheieturile
astea țepene, cum să dau viață tu-
multului care mă bîntuie ? Zeci și
sute de pinze mor odată cu miinile
astea schiloade, iar eu voi sta să le
plîng ca pe niște copii morți dinaintea
tatălui lor. E blestemul, drama mea.
Și nu știu dramă sau blestem mai
cumplit. Rămii. Nu pentru mine.
Pentru pinzele pe care nu le-am pic-
tat...

IOAN : Dar pe ea ! Pe ea ai pictat-o.
(*Din vraful de pinze a scos una pe
care o înfățișează lui Ștefan.*) Sub
toate înfățișările și-n toată goliciunea.
Nimic nu ți-a ascuns. Și vrei să-ți stau
alături, ca să-mi ridă în ochi ! Nu știu,
da-mi vine s-o sparg, s-o rup !

ȘTEFAN : Sparge-o, hai. (*Ii întinde un
cuțit.*) Hai. (*Ioan îl privește o clipă
prostit, privește nudul, iar pe Ștefan,
și, deodată, înfige cuțitul în pinză.*) Nu-i
de-ajuns. Așa se poate reface. (*Și cu
mina peste mina lui Ioan, trece lama
cuțitului și de-a curmezișul pinzei.*) Ei,
ești mulțumit ? Acum, că nimic nu ne
desparte, la lucru, hal. Hai, c-ai ucis-o.

IOAN : Nu pe ea, pe mine, pe dumneata
te-am ucis. Oh, cum își mai ride... ! Nu
înțelegi, meștere, că nu dumneata, dar
ea mi-a purtat mina ca să-ți dau moar-
tea, să mi-o dau și mie. (*Lui Grigore.*)
Bade Grigore, ca și domnia ta, acum
îți sint de o seamă, un ucigaș. Am
ucis. Pe meșter mi l-am ucis. Iă-mă,
măicuță, să mergem, să fugim...

TUDORA : Haidem. (*Lui Ștefan.*) Nu te
supăra pe băiet, că el nu de bine...
Plecăciune și multă sănătate vă do-
resc. Cu bine.

GRIGORE (*se pleacă și el*) : Nu știu
cîtă putere are țidula asta și dacă nu-i
scrisă cu viclenie, dar plec la Moinești
cu domnia ta în inimă și asta-mi va
fi de liniște și alin. (*Gest spre Ioan.*)
Nu putea altcum. Știu, ți-e greu. Dar
vezi dumneata, minunile nu le poți
trece din mină în mină. Cu bine, și
rogu-te să primești urarea noastră de
bine. Cu bine și sărutăm dreapta du-
mitale iscoditoare de minuni și stră-
luciri cum nu s-au fost văzute și nu
s-or vedea în vrac. Cu bine. (*Gata
să iasă după Tudora și Ioan ; cu tris-
tețe.*) Ai rămas singur. (*A mai făcut
un pas.*) Singur, cu trupul surpat și ros
de boală... Ori, crezi că-i mai bine de
mine care, cu hoitul ăsta virtos al meu,
îs pedepsit să trăiesc și să nu mor, în
vreme ce ai mei cei dragi, de mult
i-am împins spre moarte, chiar eu...

ȘTEFAN : Nu mi-e că mor. Într-un fel,
parcă nici n-aș trăi. Sau am murit de

mult și acum, după moartea mea... Nu,
nu. Pînă ce giulgiul morții nu-mi va
fi acoperit lumina ochilor, pînă atunci
și nici atunci... Fiindcă din pămînt și
încă îmi voi trimite în sus deasupra
gindurile, culorile, să le înflorească,
să înflorească într-altul, nu unul, nu
doi, dar în cei mulți, în urmașii mei...

GRIGORE (*din prag*) : Așa, meștere, așa.
ȘTEFAN (*care l-a însoțit pe Grigore ; mai*

mult sieși) : Oh, voi, urmași ai mei,
neștiuții mei urmași ! (*Nu s-a întors
bine din ușă, că-i gata să se prăbu-
șească. Lui Nicolae, care a sărit să-l
sprijine.*) Te-ai speriat, moșule. Nu-i
nimic, mi-a trecut, că-s dat cu astea.
Trece. Trece, așa-mi spunea mama.
„S-a speriat copilul, da' trece, trece”.
Săraca mama. Oh, mamă, măicuță,
mamă, dacă ai ști cum mi-e sufletul
de greu. (*Iar a trecut la șevalet.*) Nu
te teme, Neculai, că nu mor, așa, cu
una-cu două. La ce te uiți ? A, ca-
narul, că-l vezi țeapăn. A înțepenit cu
gherutele pe bețișag. Atunci să-i dăm
drumul și stiglețelului, că nu mai are
pe cine înveseli. Să știe și el că moar-
tea-i eliberare, marea eliberare. (*A
scăpat pensula și, cu un hohot de ris.*)
Leag-o, că ce să ne mai ferim ? De
cine ? Hai, haide. Ce greu mai atîrnă
ciotul ăsta de braț. Ca plumbul, așa
mă trage în jos. Dar, pe toți dracii
din iad, în genunchi, pe coate și încă
am să pictez. Cît o fi să-mi bată inima,
pînă la cea din urmă bătaie a ei... Nu
mai e vorba de mine sau ce vreau eu,
simt că sint instrumentul unei forțe
care vine de departe, și pînă nu împli-
nesc cele orînduite să le fac aicia jos...

MOȘ NICOLAE : Ca meșterul Manole din
cîntec, așa te-ai zidit în culorile tale.
Numai că-n loc de turle, floricele și
chipuri de om ai înălțat. (*Abia șoptit,
pornește balada meșterului Manole.*)

ȘTEFAN : Poate că-s și cel care spui...
(*Luiind seama la flori.*) Dacă ar ști
sărmanele flori ce liniște aduc cu ele.
Mă tulbură liniștea florilor. (*Fredo-
nează știuta melodie ; abia se pornește
pe lucru.*) A plecat bietu' Manțu, să
se întilnească cu alți canari. Poate și
cu Condor, un armăsar cum nu s-a
pomenit. S-o vedea și cu cătelușa mea
Braica și cu Bursuc. Și Florica cea
mare, pe care a crescut-o mama de
juncă... (*Lucrînd mereu.*) Un grăunte
de negru, așa. Ca o fecioară nebună,
care aleargă cu părul despletit... Oh,
florilor, iubitelor ! Iubitele mele flori.
Florilor, prietenelor. Dumnezeulește
mele prietene... (*Și, pe tușele cu ac-
cîntec, mereu mai viguroase, coboară
încet*

CORTINA